

Naročnina mesečno
18 Lir, za inozem-
stvo 31.50 Lir - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Cek. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.

Podružnica
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujege
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 4, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 4, Ljubljana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per le in-
serzioni.
Filiale
Novo mesto.

SCOVENEK

Velik Ducejev govor na seji Stranke

Govor je izraz odločne volje in vere Italijanov v zmago

Bollettino No 1136

Vittoria aerea

Nelle ultime due giornate il nemico
ha perduto 108 apparecchi

Il Quartier Generale delle Forze Armate
comunica:

Formazioni nemiche hanno sganciato bom-
be su Catania, Sciacca, località minori della
Sicilia e sul Cagliaritano causando
lievi danni e poche vittime.

L'aviazione dell'Asse anche ieri ha valida-
mente intercettato i velivoli incursori impe-
gnandoli in aspri combattimenti. Nostri reparti
da caccia, con successivi attacchi, abbatterono
venticinque aerei dei quali 18 sulla piana di Ca-
tania ad opera dei cacciatori del quarto stor-
mo. Altri 21 apparecchi venivano distrutti dal-
la caccia tedesca.

Le batterie contraeree italiane e tedesche,
con il loro preciso tiro, facevano inoltre precipi-
tare 10 velivoli.

Alle perdite avversarie, segnalate nel Bol-
lettino di ieri, vanno aggiunti due aeroplani
abbattuti un presso le isole Isole e uno
in territorio di Alghero.

Nelle ultime due giornate il nemico ha così
perduto complessivamente, nello scacchiere ita-
liano, 108 apparecchi, in gran parte plurimotori.

Gli aerei abbattuti dalle batterie contrae-
ree sono caduti:

Uno a Gerbini, 2 tra Gerbini e Lentini, 2
a Plaia, nella zona di capo Mulini, 2 tra Calta-
gironne e San Michele (Località della Provincia
di Catania), uno a Sciacca (Agrigento).

Le incursioni citate dal bollettino odierno
hanno causato nella popolazione civile le se-
guenti vittime finora accertate: a Catania 4
morti e 7 feriti; a Gerbini 3 morti e 9 feriti;
nel Cagliaritano 2 morti e 3 feriti.

Vojno poročilo št. 1136

Letalska zmaga

V zadnjih dveh dneh je sovražnik
izgubil 108 letal

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:

Sovražne skupine so vrgle bombe na Cata-
nijo, Sciacco, manjše kraje Sicilije in na
cagliarisko ozemlje ter povzročile majhno
škodo in malo žrtve.

Letalstvo osi je tudi včeraj močno prestre-
zalo napadajoča letala in jih prisililo v oster
boj. Naši oddelki lovcev so z zaporednimi na-
padi sestrelili 25 letal, in sicer od teh 18 nad
planoto Catanije, ta letala pa so sestrelili lovci
iz 4. roja. Nemški lovci pa so sestrelili 21 dru-
gih letal.

Italijanske in nemške profiletalske baterije
pa so s svojim točnim streljanjem sestrelile
deset letal.

K sovražnim izgubam, omenjenim v včeraj-
šnjem vojnem poročilu, je treba pristeti še dve
letal, in sicer je bilo eno sestreljeno pri Jon-
skih otokih, drugo pa na ozemlju Alghera.

V zadnjih dveh dneh je sovražnik tako iz-
gubil v celoti nad italijanskim območjem 108
letal in to večinoma večmotornih.

Letala, sestreljena od profiletalskih baterij,
so padla: eno v Gerbini, dve med Gerbinjem
in Lentiniem, dve v Plaia, v območju rta Mu-
lini, dve med Caltagirone in San Michele (kraj
v pokrajini Catanije), eno v Sciaci (Agrigento).

Poleti, omenjeni v današnjem vojnem poro-
čilu, so povzročili med civilnim prebivalstvom
naslednje doslej ugotovljene žrtve: v Cataniji
4 mrtvi in 7 ranjeni, v Gerbinju 3 mrtvi in
9 ranjeni, na cagliarskem področju pa 2 mrtva
in 3 ranjeni.

Rim, 5. julija. AS. Podajamo govor, ki ga je
imel Duce dne 24. junija 1943-XXI na seji vodstva
fašistične stranke v Beneski palači.

24. junija leta 1921 so številke o silah stran-
ke zares pomenljive in zaslužijo nekaj pojasnila.
Dokazujejo, da je množica tistih, ki imajo izkaz-
nice, še vedno močnega, in mislim, da bo mno-
žica ostala znatna tudi še tedaj, ko bo kon-
čan potreben izbor in čiščenje. Vedno bomo isto,
kar moramo biti, namreč stranka množice. Kajti
za vladanje in vodenje naroda s 46 milijoni
duš, ki jih bo kmalu 50 milijonov, je potrebna
množica, je potrebnih deset in deset tisoč vodi-
teljev, ki morajo okoli sebe imeti sto tisoč sode-
lavcev, navdihnutih z isto vero. Važno je, da jih
izbiramo postopno, kakor to narekuje potrebe
in časi.

Udeležil sem se te seje zaradi tega, ker ho-
čem vodenstvu poročati o spomenici, ki mi jo je iz-

ročil tajnik stranke in o kateri se mi je zdelo,
da jo je treba objaviti. Lahko bi tega tudi ne bil
storil, kakor niso bili objavljeni drugi sklepi vod-
stva. Toda zdelo se mi je prav, da jo sporočim
narodu, zakaj to niso samo ideje vodstva stranke,
temveč tudi moje. In prav je, da narod ve, da
bi se v določenem trenutku pritisk lahko povečal
s tako strogostjo, kakor se morda nekaterim niti
ne sanja.

Odgovor na to poslanico je, kar se tiče tu-
jine, bil običajen in se ne velja ukvarjati z njim.
S sovražnimi državami se ne gre pregovarjati
drugače kakor s topovskimi streli in najboljša
polemika je tista z orožjem. Lahko se temu doda
še druga, a ta prve ne more nadomestiti. Kar se
tiče odgovora doma, je očitno bilo nekaj zavijanja
in nekaj začasnih polemikah pomot ter napačnih
razlag. Tovariši Scorza je posegel v stvar, ker je
bilo očitno, da ni dovoljeno kreniti s prvotne
poti.

Drži, da jaz branim stranko vedno, v vsakem
primeru povsod in sploh. Stranka je v vseh svo-
jih razdobjih bila kos svojim nalogom. Ljudje
so delali napake: v kratkem bomo videli kakšne.
A napake so bile vedno storjene v dobri veri.

Ali je morda bila napaka, da smo večanili
v stranko vse bojovnike iz svetovne vojne? Mi-
slim, da ne. Sami bojovniki so prihajali in govo-
rili: »Zakaj nas hočete pustiti pred vrati? Mnogi
izmed nas, kmelov po majhnih krajih, smo mi-
slili, da je isto, če si v bojovništvu združimo
ali v stranki. Če smo dali to priznanje tem sta-
rim, hrabrim bojovnikom iz svetovne vojne, smo
to bili dolžni in to dejanje ni bilo nič nevarno.
Četudi so strankine sile zrasle za nekaj sto tisoč
ljudi. Lahko je bila v nekem trenutku napaka,
da smo hoteli stranko narediti tako rekoč uradno.
Če ne bi bili pognili zavore, bi bili v določenem
trenutku postali javni uradniki tudi tisti, ki stoje
po barih v Doplavorih in točijo pišča. A tudi
tu smo grešili zaradi pretiravanja, ne zaradi po-
manjkljivosti.

Jasno je, da morajo prvaki stranke uživati
nesporno in neposredno avtoriteto ter morajo za-
rad tega imeti lastnosti in odgovornost javnih
uradnikov.

Stranka ni samo v številkah, ki nam jih je ta
trenutek prebral tovariš Scorza: je v deset tisoč
ih padlih, v tisočih prostovoljcev takega kova
kakor so od Pallote do Borg Pisanija. Borg Pisan-
je zame človek, docela enak Cesaru Battistiju, Na-
zariju Sauru, Filziju, Damianu Chiesi in tisti, ki
so bili mučenci našega prepoveda. S premislekom
je šel v poslednjo, najvišjo žrtev.

Stranka je vsa ta leta držala pokoncu domo-
vino, zapleteno v boj, ki ga prenašamo zdaj in ki
se je začel januarja 1935. Stranka ima svojo idej-
no smer, ki jo bom brnil vedno, tudi če bi jutri
moral imeti govor take vrste, kakor je bil 3. ja-
nuarja. Dobro ločim večne vrednote od eno-
dnevnic.

Kar se tiče točk, ki jih omenja vodstvo stran-
ke, jih bomo obravnavali skupaj. Strogo in kjer
bo potrebno neusmiljeno, bomo zatrli vse poskuse,
ki hočejo načeti moralno in stvarno trdnost ljud-
stva. Kjer sedanji zakoni ne bodo zadostovali, bo-
mo izdali nove.

Prav. Toda italijansko ljudstvo zasluži vse
naše spoštovanje in vso našo ljubezen, zakaj daje
zares čudovit zgled in jaz prav zares ne vem, kaj
bi od našega ljudstva zahtevali še več. Daje nam
svoje vojaške, daje nam svoje denarje (zadnje po-
svojilo sestavljajo samo majhni vpisi, velikih je bilo
malo), zateguje pas in ostaja pod bombardirani
neustrašeno. Tu vam je mesto, ki je dalo zgled
in ki se je pokazalo v novi luči ne meni, ki sem
ga poznal, temveč mnogim Italijanom, ki ga niso
poznali, in svetu, ki ga je gledal v napačni luči.
Govorim o Napoliju in o 73 bombardiranih, ki
jih je pretrpel.

Seveda so tudi negativni in nasprotujoči ele-
menti. Toda ali hočete, da bi v narodu s 46 mili-
joni duš ne bilo tisoč ali sto tisoč posameznikov,
ki so neustrejni zaradi osebnih vzrokov ali zaradi
oslabljenega živčevja, ki so boječji, poleg tistih, ki
so tako rekoč zares rojeni nasprotniki? Ni treba po-
sloševati. Mi natančno nadzorujemo vse to in ni
treba pripisovati temu prehudega pomena. Tem
ljudem, ki so skoraj vsi razbitine starih strank,
se ne bo nikoli posrečilo izpodnesti vlade in niti
ne pripraviti jo, da bi se zanimala zanje bolj,
kakor pa zahtevajo običajne policijske naloge.
Treba je smečiti tiste, ki si izmišljujejo ali ki si
rije detektivske storitve, včasih kar se da detek-
tivske, plod bolne domišljije, ki je potrebna odlo-
nega obnovljivega zdravljenja.

S strogo disciplino in tudi, kjer bo potreba,
bomo tukaj neusmiljeno poenotili industrijsko iz-
delavo, enotno disciplino kmetijske izdelave pa
je treba izpopolniti. Te sile narodnega gospodar-
stva je treba spraviti na raven stroge discipline.
Izdelali so se načrti za kmetijsko pridelavo. To je
načrt, ki naj disciplinira 4 milijone kmelov, to je
4 milijone kmelij. To je res revolucionaren ko-
rak tudi zaradi tega, ker je kmečko gospodarstvo
v vsaki deželi, včasih celo v vsaki pokrajini raz-
lično in zapleteno. Tudi če ni moči to prvo leto
misliti, da bo vse šlo kakor po maslu, smo vendar
izdelali načrte za ureditev kmetijske pridelave.

Še dalje pa je treba iti pri industrijski izde-
lavi. Treba je imeti pogum, da odstranimo vse
industrije, ki nimajo več razloga za obstanek, in
treba je imeti pogum, da odstavimo vse industrije,
ki ne odgovarjajo zahtevam položaja. Človek
— je dejal grški modrijan Protogoras (opazite,
da sem tako izobražen) — je merilo vsega. Usta-
nove srednje vrste z izurjenimi in pripravljenimi
ljudmi dobro poslušajo, popolne ustanove pa s
pomankljivimi ljudmi gredo po zlu.

Potrebna je še dalje disciplina in uspešnejše
nadzorstvo nad preskrbo, nad razdelitvijo in nad
trgovino z vsemi vrstami blaga, t. j. tem da se ne-
usmiljeno odstranijo motnje ter vsako neodgovor-
no razkrajalno in špekulacijsko ravnanje. Na tem
področju smo napredovali in to lahko nepristran-
sko priznamo. Seveda so bile zmote, motnje, nere-
di, izgube, pokvare, toda včasih je to treba pri-
pisovati čisto objektivnim razlogom, ki si jih
vsakdo lahko misli.

Na najmanjšo neogibno potrebno mero bo-
mo skrbili število gospodarskih ustanov, od kar-
terih se jih je mnogo izkazalo za nekoristne
ali preživele ali škodljive ciljem gospodarske
discipline v vojni ter jih bomo vključili v de-
lovanje korporacij. Nekeč sem moral govoriti
v senatu o zmešnjavi kratice. Nekega dne sem
nekemu svojemu uradniku naročil, naj mi zbe-
re vse kratice. Nastal je iz tega zvezek spo-
štovanje vzbujajočega obsega. Sam sem v se-
natu dejal, da se ustvarja preveč ustanov in da
je to pogosto bilo odvračanje včasih škodljivo.
Toda kadar človek hoče organizirati kako po-
dročje, mora ustvariti neki organizem. Če ga
nečete imenovati ustanova, ga imenujte urad,
središče, organizacijo.

Da navedem vzgled: leta 1933 je naše rižno
gospodarstvo bilo v smrtni nevarnosti. Cene
rizu so bile kar najnižje. Pri meni so se ogle-
sili vsi zastopniki iz štirih poglavitnih italijan-
skih pokrajin, ki pridelujejo riž — Novara,
Vercelli, Pavia, Milan — in so mi rekli, da je
njihov polom neizbežen. Ustvarili smo ustano-
vo za riž. Vsi ali skoraj vsi zdaj enoglasno
priznavajo, da je ta ustanova dobro delala za
rešitev predragocenega vira italijanskega bo-
gastva — riža.

Nekega dne se je rodila misel, da je zdaj
treba narediti konec misljenju, da bi Italija
glede mode bila zgolj francoska pokrajina.
Moda zanima vsaj 20 milijonov ljudi v Italiji.
In ustanovili smo Zavod za modo.

Veliko drugih ustanov je odlično delovalo.
Toda vendar se mi to rastlinstvo ustanov zdaj
prebujno. V tekstilni stroki so na primer vol-
narji hoteli svojo ustanovo in so jo imenovali
Odbor za volno. Bombažarji niso hoteli zaosta-
tati in so ustanovili Bombažni zavod. Ko smo
hotelu uvesti avtarktične tkanine, proti katerim
nekateri še vedno kažejo ostanke zakrin-
kanega nasprotovanja, smo ustvarili Ustanovo
za domače tkanine. Ko smo hoteli zavarovati
svilo, smo ustvarili Ustanovo za svilo. Vse to
bi se v določenem trenutku lahko zložilo v ve-
liko strugo, ki naj vse zbere.

Kadar govorim o ustanovah, govorim tudi
o tistih, ki so — a ne vedno potreben — otrok
državne uprave. Struga, ki vse te ustanove la-
ko zbere, je korporacija.

Korporacije smo ustanovili kot silo, ki di-
sciplinira in vzporeja vse gospodarsko delovanje
našega naroda. Vse se mora začeti, razvijati
in končavati v korporaciji, ki je aktualna in
umestna ustanova naše vlade. To bodo jutri upo-
rabili povsod, četudi v drugih oblikah, ako naj
gospodarstvo preide iz razdobja svobodnjakega,
že preživelega individualizma, in če noče pasti
v birokratično državnost sovjetske znamke, kjer
je vse gospodarstvo od jeklarstva pa do trajnega
kodranja postalo gospodarska funkcija države.
Korporacija je revolucionarna stvaritev vlade in
predhodnica nove dobe v omiki sveta. Tudi tu
je treba gledati ali so ljudje, ki so na čelu kor-
poracij, vedno sposobni izpolnjevati svojo nalogo
in res biti vzporejevalci gospodarstva. Če so, bodo
ostali na svojem mestu, če ne, pa nastaja tudi tu
vprašanje o ljudeh. Zdj razpolaga stranka z do-
volj številnim in dovolj izbranim razredom vo-
diteljev.

Državna uprava in vse dinamične produktiv-
ne ustanove morajo opustiti birokratično formo
in navlako, ki jo je moči trpeti morda v rednih
časih, ki je pa zločinska ob vojni. Ne smemo iz
italijanskega uradnega stroja narediti turške gla-
ve, zaradi česar naj bi tedaj, kadar stvari ne te-
čejo gladko, plačal uradnik in naj bi ga posadili
na založno klop. Ne glede na to, da so tu za-
sejne ustanove, ki imajo zares številno uradni-
štvo, ni zdaj treba zamenjavati državnih usluž-

bencev, ki jih je okoli 600, 700, 800 tisoč s po-
večanjem, ki je bilo nujno zaradi vojne, s pravo
in pristno birokracijo. Ne moremo imenovati bi-
rokrate 150.000 železničarjev, 30.000 poštinih in
brzojavnih uslužbencev, 120.000 moških in žen-
skih učiteljev, več kakor 12.000 vseučiliških in
srednješolskih profesorjev, 15.000 magistratov,
kanderjev in drugih uradnikov te vrste. Zaradi
tega imenujem jaz birokracijo, pravo birokracijo,
tisto, ki lahko kako vpliva na politične in gospo-
darske smerice države. Če je to birokracija, po-
tem se omejuje na nekaj skromnih desetih ljudi.
Generalni ravnatelj po ministrstvih lahko
vpliva na državno upravo in je to njihova na-
loga, zakaj oni pomenijo kontinuiteto.

Gre za ljudi, ki so dosti izobraženi glede pred-
meta. To dokazuje dejstvo, da so vsi visoki državni
uradniki zelo zaželeni pri zasebnikih. Zakon,
sprejet na zadnji ministrijski seji, dovoljuje posa-
meznim ministrom odstraniti generalne ravnatelje,
ki niso kos svoji nalogi. Mislim, da jih ni mnogo.

Kar se pa tiče ostale italijanske birokracije
pa jaz, ki sem njen poglavar in se imam za enega
najpridejših državnih uslužbencev — pomislite,
da mi ni v 21 letih ušla nobena, še tako neznatna
vloga, pravim nikdar, ko je zvečer moja miza
prazna, zelo dobi uporabljam telefon. Kadar bi
rad zvedel, koliko reflektorjev je že bilo izdelanih,
bi mi stari način svetoval, naj pišem prefektu, ki
bi pisal ravnatelju tovarne. Ta bi odgovoril s pis-
mom prefektu, ki bi mi poslal prepis tega pisma.
Jaz pa včasih telefoniram kar ravnatelju tovarne,
včasih prefektu in mu dam na razpolago samo to-
liko časa, kolikor ga je neogibno potrebno, da
povpraša in mi odgovori. To je preprosto.

V italijanski birokraciji je še zmeraj preveč
dopisovanja. V dopisovanju je neka naslada, nekaka
navada, po kateri si ljudje včasih dopisujejo iz
drugega v tretje nadstropje, včasih iz sosedne sobe
v bližnjo sobo. Včasih taki dopisovalci z zares hvale
vredno vztrajnostjo zagovarjajo svojo trditve s skli-
cevanjem na zakon, ki mora včasih poseči daleč
nazaj. Da je uradovanje naglo, se mora posluževati
modernih sredstev, ki nam jih tehnika in znanost
nudita v izobilju.

Treba pa je dostaviti, da je italijansko urad-
ništvo eno najmanj številnih izmed vseh držav,
najslabše plačano in najbolj pošteno ter tisto, a
katerim javnost premalo sledi. Obistnino je
zaradi zgodovinskih spominov še vedno vajeno
stare birokracije tujih držav. Toda občinstvo mora
postati sodobno in misliti, da stoji pred služabni-
kom države, pred sodelavcem vlade.

Uradništvo smo zadnje čase očajali z mladimi
ljudmi, vendar bo potrebna reforma, da bo še bolj
gibčno, naglejše v svojih odločitvah in pa da ga
v vseh stopnjah navadimo, naj bo glede ljudi, zlasti
do malih ljudi, kar se da vljudno in potrpežljivo.
Zlasti do preprostega ljudstva, ki postavlja ne pozna
in ki očitno ne utegne brati jih. Povsod se je treba
držati formule, ki sem jo povedal nekoč v Napoli-
ju: »Poslušati potrpežljivo in delati pravilno.«

6. Z vsemi sredstvi bomo zatrli črni borzo,
splošen pojav v vseh državah, ki so v vojni, a
pojav, ki je v popolnem neskladu s fašistično
etiko itd. Ta tako imenovani »črni trg« je da-
nes z vso odločnostjo preganjan. In to prega-
nanje bo zlasti drakonično tedaj, ko se mi po-
sreči povečati temeljne obroke hrane — kruha,
testenin in masla. Tedaj se bodo krile koristi
tistih, ki bi radi uganjali špekulacijo in se od-
tegnili oddaji živil v skupna skladišča, ker bo-
do spoznali, da ne bo več toliko povpraševanja,
ker bo obrok hrane zadosten, ter koristi onih,
ki bodo dobivali zadostne obroke, ker jim ne
bo treba za vsako ceno oskrbovati se z živilu
na področjih B (in C). Področje A je tisto,
kjer so uvedene nakaznice, področje B pa ono,
kjer ljudje dobivajo več ali manj določeno ko-
ličino blaga, in končno področje C, kjer se
ljudje na skrivaj bavijo s svobodno trgovino.

Jutranji liste karabinerjev, ki imajo na-
logo nastopiti v tem boju, me vsak dan sproti
obvešča. Vse zaseženo blago gre v skupna skladi-
šča in v javne kuhinje ali pa ga dobivajo
revne občine. Ko bomo povečali temeljni obrok
hrane, bomo lahko imeli popolno nadzorstvo

(Nadaljevanje na 2. strani)

Velike sovjetske izgube na Kubanu

Odbit sovražni napad na nemški konvoj — Nad zasedenim zapadnim
ozemljem je bilo sestreljenih 29 sovražnih letal — V Sredozemskem morju
je bilo potopljenih 5 sovražnih ladij

Hitlerjev glavni stan, 5. julija. Vrhovno po-
veljništvo nemške vojske je objavilo dnešne nasled-
nje poročilo:

V nekaterih odsekih vzhodnega bojišča je bilo
včeraj bojno delovanje nekoliko živahnije, kakor
prejšnje dni.

Z uspešnimi napadi, ki so bili javljeni dne 4.
julija v lagunah ob kubanskem predmestju, so se
začasnoma končali večtedenski trdi boji v posebno
težavnem terenu. Sovražnik je izgubil vsega 2000
mrtvih in ujetih ter mnogo lahkega in težkega pe-
hotnega orožja. V sodelovanju z letalstvom je bilo
zaplenjenih, uničenih in poškodovanih skoraj 700
sovražnih čolnov.

Nemški lovci so odbili preteklo noč poskušeni
napad oddelka sovražnih torpednih letal na kon-
voj v vodah visokega severa in uničili pri tem
brez lastnih izgub 20 sovražnih letal. Pri tem je

dosegel poročnik Weissenberger 7 zmag v zraku.

V Sredozemlju in nad zasedenim zapadnim
ozemljem je angleško in ameriško letalstvo, ki je
zaman poskušalo napasti letalska oporišča, pro-
metne zveze in industrijske naprave, utrpelo v te-
ku hudih letalskih bojev ponovno težke izgube.
Nad italijanskim ozemljem je bilo sestreljenih 56
letal, od tega 28 po zaslugi nemškega letalstva,
nad zasedenim zapadnim ozemljem pa 29 nadalj-
njih letal ali vsega 85 aparatov, večinoma težkih
štirimotornih bombnikov. 9 nemških lovcev se ni
vrnilo s akcije.

Pet posameznih letelič sovražnih bombnikov
je odvrglo v noči na 5. julij nekaj bomb na za-
padno nemško ozemlje. Škoda je neznatna.

Nemške podmornice so potopile v Sredozemskem
morju po hudih borbah z močno zavarovanimi
konvoji 5 ladij s skupno 21.000 br. reč. tonami.

Zgodovinski Ducejev govor

(Nadaljevanje s 1. strani)

nad vsem in nad vsemi, v korist vseh, v korist tistih, ki se boje, da bi od lakote umrli in se zato v obilni meri zalagajo in kopljejo blago. Treba bi bilo povedati tem gospodom: »Ne delajte tega, bodite pametni! Ponavljam, da ima ta boj proti črnemu trgu dobro stran, ker bo zvišal temeljni obrok hrane, pa tudi slabo stran, ker bodo kazni v bodoče še strožje, kakor so pa tiste, ki veljajo danes.

7. Najstrožje nadzorstvo bo po hotelih, penzionih, luksuznih restavracijah itd., in če bo treba, bodo ta gostišča tudi zaprta.

Zelo naklonjen sem zaprtju teh luksuznih hotelov, kjer ti preseljenici in preseljenke čisto delajo eromolo in bi utegnili priti tako daleč, da bi pokvarili doslej zdravo miselnost naše vasi. O takšnih primerih sem nekega dne, — kakor vam je znano, zelo pazljivo berem razne pokrajinske liste — bral na notranjih straneh, zakaj na prvih straneh listi prinašajo same brzojavke, da so ženske, ki so se bile izselile iz Rapalla, igrala partijo golfa na igrišču z 22 luknjami, t. j. igro, kakršna vzbuja ogromno zanimanje. Pomislite, 22 lukenj! Zdalj pa bi tiste ženske, ki se zabavajo z golfom na 22 lukenj, zaslužile, da jih pošljemo — in jih tudi bomo poslali — na delo v tovarne in na polje.

To so res klasični primeri tistega, kar jaz imenujem poniglavo sprjenost ljudi, ki so vsi nesrečni, če ne morejo igrati, kolikor bi se jim le zabotelo. In s tem se vračamo k buržuaziji. Vedno se razpravlja o tej buržuaziji, t. j. o tistih, ki imajo mnogo »možnosti«, da bi plačali.

Naj bo tako ali tako, vsekakor se čisto mirno lahko zapro ti luksuzni hoteli. Prav tako pa se lahko zapro tudi moške in ženske krojačnice itd. Mi smo še vedno zelo širokoprstna vlada. Nova argentinska vlada je že izdala odlok, da se uvede enotna obleka. V Angliji so sklenili, da ženske smejo izbirati le obleko treh barv. Roosevelt je zapovedal, da se morajo moške srajce še ekrajsati. (Domnevamo, da se jim bo posrečilo pokriti popek.) Italija je še danes država, kjer so ljudje bolj oblačeni kot v kateri koli drugi državi na svetu, kjer še ni bilo mogoče postaviti velikih tovarn za izdelovanje oblek v množici, kjer vsakdo hoče imeti svojega krojača. Treba bo demobilizirati preveč založene ženske in moške garderobe. Lahko bi naredili iz tega obleko za nekaj letnikov vojskova.

8. Vrnitev tujcev v domovino. V Italiji je 110.000 tujcev, od katerih se jih je že mnogo vrnilo v domovino, drugi pa so v koncentracijskih taboriščih. Potrebno je, da zvezni tajniki po posameznih pokrajinah budno pazijo na vse, kar zadeva ne le tujcev, temveč tudi ravnanje z ujetniki in takšnih primerih, kjer je položaj ujetnikov enostavno vsega obžalovanja vreden. Vsi oni, ki se vrnejo iz ujetništva, pripovedujejo res grozne stvari o zlobi in okrutnosti, kakršne se poslužujejo Angličani, ki so navzlic svojem znanjem okoli ostali narod razbojnikov, narod, ki je z nasiljem, ognjem in mečem osvojil svet, narod, ki je sprožil vojno, da bi kitajski vladi vsilil uporabo opija, ki je poživil četrtino človeškega rodu.

Značilno je, da so me častniki, ki so se bili vrnili iz ujetništva, prosili samo za eno stvar: da bi ujetnike naredili za ravnatelje koncentracijskih taborišč. (Živo odobravanje.)

Zadnji del poslanice zadeva obvezno delo. Treba je izkoristiti vso človeško moč naroda. Doslej to še ni bilo v celoti storjeno. Bili so to le bolj ali manj uspešni poskusi, toda glede tistega, kar zadeva Jude, ni bilo storjenega dosti. Jasnno je, da moramo iti odločno dalje po tej poti in mobilizirati vse moške in ženske sile. Tako so storili po vseh deželah na svetu z bolj drastičnimi in drakonskimi ukrepi, kakor pa smo jih mi doslej, pravim doslej, izdali.

Prav tako je pravično, da se zaposle vsi fašisti, da ustvarijo tisto, kar sem lani označil z besedo »ozračje oddajanja pridelkov«. Cutimo potrebo po celotni oddaji pridelkov, zakaj — ponavljam — hočem povzročiti dnevne obroke hrane delovnemu ljudstvu. Uspešnost dela — takšne, ki so trajale le zelo malo časa — v preteklem marcu, so bile le redke in gospodarsko utemeljene. Vsekakor, spremeniti jih v politične, je izpodlelel na najbolj smešen in najbolj pomilovanja vreden način. Na skrivna vabila k demonstracijam na trgu se ni nihče, rečem nihče, odzval. Delavski razredi so v isti bojni črti z ostalim narodom. Upam, da bo nov zakon sindikalnega življenja prepračil delavce, da je fašistična vlada res najboljša vlada, ki si jo morejo misliti na katerem koli koncu sveta.

V zvezi s tem je dobro, da delavski voditelji žive med delavci in ne čude njimi, čeprav s med njimi ter morajo iskati čim pogostejših stikov z delavci. Ti, kadar niso pokvarjeni po boljševidnih, so hvalevredni ljudje, vzgojeni in mirni, ljudje, ki zahtevajo le to, da drugi cenijo njihove napore in da so obveščeni.

Glede tega, kar zadeva mladino, je vodstvo stranke svedča z menoj istega mnenja. Vedno sem prepričan, da je treba za mladino delati mnogo, in pri neki prejšnji priliki sem dejal, da je nezmisljivo znamenje začudenosti se staranja naravnost brezsmiselna ljubosumnost do mladih. Treba je dati pristojo pot mladini, toda ne za tisto, ki je samo zapisana v anagrafskih uradih, pa nič drugega. Treba je dati mesto mladim, ki so poleg tega, da so mladi, to se pravi v boljši in bolj življenjski dobi, in imajo tudi osebne sposobnosti. Jasnno je, da če je kdo pri svojih 18. letih neumen, njegovo stanje otežkoča dejstvo, da je star 18 let in da bo ostal neumen še nadaljnjih 50 let. Prepričan sem, da bo poslanica, ki mi naslavljam na stranko, naredila iz mladine naše naslednike. To moramo hoteti. To sem povedal na trgu v Milanu leta 1936. Biti moramo ponosni in srečni, da lahko izročimo svoje priproje mladini, zakaj samo na ta način se bo revolucija od rodu do rodu bogatila z vedno novimi svežimi in navdušenimi silami.

Zelo sem vesel, ko lahko ugotovim, da je tudi med zveznimi tajniki danes zelo mnogo ljudi letnik 1915 in 14, to je ljudi, ki so stari 28 ali 29 let.

In zdaj še vprašanje, ki mi ga je zastavil strankin tajnik, vprašanje straže pri praporih. Ta straža ne more biti dvojniki milice, zakaj milica je bila in je oborožena straža revolucije. Milica zasluži, da jo italijanski narod občuduje in ljubi. Milica se je na vseh bojiščih, kamor je bila poslana, dobesedno pokrila s slavo. Milica ima danes na sto tisoče mož, in bataljone »M«, ki so zrcalo in bi morali biti zrcalo za vse, ima oklepno divizijo, ki so jo oskrbeli z orožjem — v znamenje medsebojnih simpatij — nemški SS oddelki.

Da bi se izognil vprašanju, ki so v neposredni zvezi s tem, sem tudi sklenil, da se straža pri praporih zaupa mladini, t. j. članom GIL-a. Je to vzorna straža. Naki prvoborniki so tisti, ki vidijo v tem dejstvu nadaljevanje. Sto, sto petdeset tisoč mladeničev bo, ki bodo pod poveljstvom skvadrista prve straže, imeli to nalogo, ki bo — o tem sem prepričan — dvignila njihov ponos in njihovo vero. Te mladeniče bo treba zelo skrbno izbrati tudi z ozirom na telesno moč. Skvadristi bodo morali biti takšni, kakor so bili skvadristi prve ure, ki so se

tudi borili, pohabljeni, odlikovanci, ljudje kristalne in najbolj trdne vere.

Vsi člani stranke, vsi njeni voditelji morajo biti prepričani, — in to prepričanje mora postati evangelij vsakega italijanskega naroda — da v tej vojni ni nobenih izbir, nobenega »ali—ali«. To je vojna, ki dovoljuje samo eno pot: nadaljevanje z njo do končne zmage. Ali zmagamo, — o čemer sem najtrdneje prepričan — skupaj s tovariši osti in trojne zveze, ali pa bo Italija doživela poniževalni mir, ki jo bo postavil na četrto ali peto mesto med silami.

Se danes zjutraj sem bral v članku neke angleške revije tale stavke: »Anglija mora gospodovati nad Sredozemljem. Nič več ne bo dovoljeno Italiji, da bi se prištevila kakor koli med vojaške sile.«

Kdor verjame ali se dela, da verjame prigrvarjanju, ki ga sovražnik širi s svojo živno vojno, je zločinec, izdajalec in spalek. Mir pomeni vdajo, vdaja pomeni eromolo in pogubo. Prva umiljiva stvar, ki bi se je sovražnik lotil, bi bila ta, da bi razorožil Italijo; vzel bi ji celo lovške puške in Italiji ne pustil drugega kakor mestno policijo. To bi pomenilo uničenje celotne industrije, saj je jasno, da bi bila sleherna rudniška, kovinska in mehanična industrija zatrla, ker ne bi več imeli priložnosti oboroževati se. Bilo bi tudi konec mehanične avtomobilske industrije. Ford je bil dvakrat skušal priti v Italijo, prvič je hotel postaviti svoje šotore v Livorno, drugič pa v Triesteju, toda oba poskusa sta bila zaman. Sovražniki bi nam pustili oči, da bi se lahko jokali, ni pa izključeno, da nam ne bi odnesli umetniške zaklade, da bi prišli do plačila. Sicer pa se je že večkrat v zgodovini zgodilo, da so osvobodili Italijo opleni, kakor je storil tudi Napoleon. Tudi naše poljedelstvo bi šlo po zlu, zakaj veliki pridelovalci žitaric v Severni Ameriki bi dejali: »Vaše poljedelstvo ni gospodarsko, mi vam bomo dali žito. Vi boste smeli pridelovati samo zelenjavo, ki se hitro kvari.« Italija bi postala to, kar so njeni stoletni sovražniki zmeraj želeli, da bi bila: navaden zemljopisni izraz. Zavračam misel, da bi bilo kaj Italijanov, vrednih tega imena, ki bi mogli taksi stvari gledati v oči, ne da bi čutili, kako se pogrezajo v najgloblje ponižanje in eromolo. Nekaj dvomljivcev je, a temu se ni čuditi. Kristus je imel samo dvanaest učencev, ki si jih je z nadčloveškim naukom vzgajal tri leta po pustih palestinskih gričih. In vendar ga je v uri preskušnje eden izdal za trideset srebrnikov, drugi ga je zatajil, nekateri drugi pa so bili bolj ali manj nestalni.

Nič čudnega ni, da je nekaj dvomljivcev. Tem dvomljivcem je treba povedati, da so v tej vojni razvoji, ki jih ni mogoče vnaprej videti, razvoji politične narave, ki pa niso samo politični ter še dozorevajo.

Pokolji črncev v Detroitu dokazujejo, da je slovit atlantska listina samo papirnata listina. Videlo se je, da ima Amerikance bele nagnosti in nepremagljiv odpor do njih. Črnci sami so se po mesarskem klanju v Detroitu prepričali, da so Rooseveltove obljube lažnive. Chandra Bose, ki se ne postil, stoji pred vrati Indije. Sovražnik mora igrati karto.

Že prevečkrat je razglasil, da je treba vdreti na celino. Torej bo moral poskusiti s to karto, zakaj drugače bi utegnil biti poražen, še preden se je spustil v boj. Toda ta karta je takšna, da je ne bo mogel vdrugič več zaigrati. Treba je še razlikovati med »izkracanjem«, ki je možno, ter med »prodiranjem« in končno med »vdorom«. Povsem jasno je, da če bo ta poskus spodletel, kakor sem prepričan, potem sovražnik ne bo imel nobene karte več, ki bi jo mogel igrati, da bi premagal sile trojne zveze. Slabo presoja razvoje te vojne, kdor se ustavlja pri postranskih dogodkih.

Italijanski narod je zdaj prepričan, da gre za življenje in smrt. Brž ko se bo sovražnik skušal izkrcati, ga bo treba zajeti in zadržati na tisti črti, ki jo mornarji imenujejo »vodno črto«, na pešeni črti, kjer je kraj vode in se začneja zemlja. Če bi pa sovražniki slučajno le poskusili, potem morajo vse rezervne sile, kar jih je, planiti nad izkrcance ter jih uničiti do poslednjega moža, tako da bi se sicer utegnili zgoditi, da bi sovražniki zasedli kak kos naše domovine, a bi ga vselej zasedli v vodoravni črti, ne pa v navpični. Naloga fašistov je torej: dati ta občutek, in sicer več kot zgolj upanje, dati popolno gotovost, kakor gre železni, neomajni in granitni odločitvi. Tako se stranka pripravlja, da bo izpolnila svojo vlogo v tem sinem trenutku.

Stranka je moja ustvaritev, ki jo ljubim ter branim in na katero sem ljubosumen. V tej dobi mora stranka bolj ko kdaj prej biti gonilna sila v narodovem življenju, mora biti kri, ki kroži, mora biti ostrga, ki spodbada, ter zvon, ki s svojim glasom daje venomer pravi zglede. Zglede, ker ni nobene stvari na svetu, ki bi bila tako uspešna kakor dober zglede. Treba je stati sredi naroda in mu pomagati, ker narod zasluži da mu pomagamo. Treba mu je govoriti resnico in mu povedati, da mora vztrajati, ker to zahteva čast. Tisti, ki se nam laskajo, ali nam z žalitvami in smešenjem pošiljajo poslenice, bi se nam vladno nasmešili, a v srcu bi nas prezirali, če bi se jutri vdali njihovemu lažnivemu laskanju. Dejali bi ti Italijani pa res niso zmogli vztrajati do dvanajste ure, ob tri četrt na dvanajst se popuščajo. Toliko glede časti, ki se je moramo držati z vso silo. Potem pa so še najvišje koristi naroda in dosega zmagovitega mira, ki naj da Italiji, katere se bije v bojih že trideset let, pokoj in sredstva, da bo lahko izpolnila zgodovinsko poslanstvo, ki jo bo zaposlilo ves ostali vek.

Polemika je res bedasta, kadar meri nasle. To je večni sistem Angležev. Angleži imajo vedno potrebo, da naperijo svoje sovražstvo na eno osebo, ki jo kot napačni kristjani ter preostali antikristi prikazujejo kot vtelesenje zločede. Kar zadeva mojo odgovornost, jo prevzemam in zahtevam zase v celoti. Prišel bo dan ko tcm dokazal, da se tej vojni nismo mogli in nismo smeli ogniti, ker bi nas doletela kazen samomora, kazen, po kateri bi izgubili veljavo kot sile, vredna zgodovine. Sovražnik, ki je bil zame vedno sovražnik števila ena, je Agglosakonec; ta se bo zdaj prepričal, da dvajset let vlade v italijanskem življenju ni preteklo zaman in da jih je nemogoče zbrisati.

Vojski vseh oboroženih sil čutiljo veličino trenutka in svojih nalog, italijanski narod ima še nedotaknjene pravne moči. Menili so, da bo padel v treh mesecih. Pa je še po treh letih na nogah. Danes se sovražnik obrača proti svetim mejam domovine, 46 milijonov Italijanov — če se ne ozremo na nepomembne odpadke — pa je v močnost in v dejanju 46 milijonov bojevnikov, ki verujejo v zmago, ki verujejo v večno silo domovine.

Vremenska napoved: 6. julija (torek):

Vpad deževnega vremena; številne krajevne nevihte s plohami.

7. julija (sreda): Deževno in hladno, po go-rah nad 2000 m sneg.

Romunski podpredsednik vlade na uradnem obisku v Italiji

Rim, 5. julija. AS. Podpredsednik romunskega ministrskega sveta eks. Mihail Anotescu je prišel dne 29. junija na uradni obisk v Italijo. Spremlja ga državni podtajnik in propagandnem ministrstvu prof. Mercu, v njegovem spremstvu pa je še več drugih osebnosti. Italijanski poslanik v Bukarešti baron Bova Scoppa je spremljal podpredsednika vlade, romunski poslanik v Rimu eks. Grigorzea pa je šel odličnega gosta počakati v Trbižu, in sicer skupno z delegacijo zunanjega ministrstva, ki jo je vodil pooblaščen minister markiz Rossi Longhi.

Državni podtajnik Bastianini je priredil kosilo na čast eks. Antonescu in kosila so se udeležile osebnosti romunskega in italijanskega zastopstva.

Zjutraj drugega dne so se začeli razgovori, ki so se zlasti nanašali na gospodarska vprašanja. Poleg eks. Antonescu in državnega podtajnika Bastianinija so se razgovorom udeležili veleposlanik Giannini in minister Petalia.

Ob koncu razgovorov se je eks. Antonescu s svojim spremstvom podal v kraljevo palačo, kjer se je vpisal v dvorno knjigo.

Rim, 5. julija. Med svojim obiskom v Italiji je podpredsednik romunske vlade Antonescu bival dne 2. julija v Rimu, kjer ga je istega dne sprejel

Prince Piemontski, prav tako pa je bil sprejet v posebni avdijenci pri sv. očetu. V Vatikanu je romunskega državnika spremljal romunski poslanik pri Vatikanu general Pap.

Antonescova brzojavka Duceju

Benetke, 5. julija. Ob trenutku, ko je zapuščal italijansko ozemlje, je podpredsednik romunske vlade Antonescu poslal Duceju naslednjo brzojavko:

»Ko zapuščam gostoljubno italijansko zemljo Vas prosim, Duce, da mi dovolite, da se zahvalim za sprejem, ki mi je bil prirejen ob priliki sestanka, ki je obogatil moje življenje. Prosim Vas, da sprejmete zvesto vdanost Latinca in izraz moje vere v veliko bodočnost latinstva in v Vas, Duce. Srečen sem, da lahko ponesem s seboj besede upoštevanja, ki jih je Duce izrekel za Rumunijo, marsala Antonescu in njegove vojeke.«

Romunski podpredsednik vlade pa je državnemu podtajniku za zunanje zadeve Bastianiniju poslal naslednjo brzojavko:

»Ko zapuščam Italijo, Vam, Ekselencija, izrekam svojo iskreno zahvalo za prirčen sprejem, ki ste mi ga priredili in Vas zagotavljam zvestobo Italiji in Duceju in Vam obenem izrekam svoje zadovoljstvo, da sem v Vas srečal velikega Latinca.«

Madžarska politika ostane neizpremenjena

Velik govor madžarskega predsednika vlade

Budimpešta, 5. julija. AS. Predsednik ministrskega sveta Kallay se je v spremstvu propagandnega ministra Antala večeraj podal v Nyeriklazo, kjer mu je ljudstvo priredilo navdušen sprejem. Na velikem zborovanju kmetrov je imel predsednik vlade govor o delih madžarske vlade.

Predsednik vlade je predvsem podčrtal, da ostanejo navodila vlade nespremenjena. Madžarska se zaveda svoje zgodovinske naloge in načela civilizacije vodijo vso madžarsko politiko. Za njim je govoril tudi propagandni minister Antal, ki je podčrtal nezlomljivo odpo-

nost madžarske notranje fronte. Med navdušenim vzklikanjem vseh navzočih je minister poudaril, da ostane v sedanjih svetovni krizi Madžarska zvesta velikim silam osi.

V Transilvaniji je govoril minister za poljedelstvo baron Banfy. Na zborovanju vladne stranke je obravnaval poljedelska in trgovska vprašanja pokrajine. Med drugim se je dotaknil tudi židovskega vprašanja in je poudaril, da je treba dokončno urediti to vprašanje. Trgovina mora vsa preiti v roke Madžarov in trgovina mora v celoti služiti koristim madžarskega naroda.

Sveti oče sprejel italijanski jubilejni odbor

Vatikan, 5. julija. AS. Včeraj je sveti oče v zasebni avdijenci v dvorani Konsistorija sprejel narodni italijanski odbor za proslavo 25-letnice škofovanja svetega očeta. Ob zaključku jubilejne leta je odbor ponovil izjavo vdanosti in je predložil pregled prispelih darov za novo cerkev sv. Evgenija, ki se bo zgradila. V odsotnosti predsednika odbora kardinala Lavitrana, ki se v sedanjih okoliščinah ni hotel oddaljiti iz svoje škofije v Palermo, kjer s svojimi deli pomaga prebivalstvu, ki ga toleče barbarstvo sovražnega letalstva, je odbor vodil dekan sv. kolegija Granito Pignatelli Delmonte, predsednik odbora.

Avdienco se je udeležilo še mnogo oseb iz umetniških in kulturnih krogov. Ti so želeli sv. očetu osebno izročiti knjigo svojih spisov in umetniških del. Sv. oče Pij XII. je knjigo kot darilo sprejel iz rok podpredsednika odbora msgr. Traglie, ki mu je tudi izročil knjigo s podpisanim županov Italije, oblastnikov, školskih otrok, prav tako pa še veliko denarno zbirko, ki so jo italijanski katoličani zbrali za novo cerkev sv. Evgena.

Papež je z izbranimi besedami pohvalil izraze novih dokazov vdanosti iz svoje ljubljene Italije. Rekel je, da je vedno vesel, ker ga ta sprejem spominja na zelo važen in velik dogodek iz njegovega svečeniškega življenja.

Papež je nato izrekel zahvalo za vdanost kulturnega, znanstvenega in umetniškega sveta, o kateri ga je že obvestil kardinal Lavitrana, ki danes ni navzoč, ker ni hotel prekiniti s svojim opogumljajočim delom med prizadetim ljudstvom. Pij XII. je izrazil svoje zadovoljstvo, da se je ob jubilejnim letu izvedla verska obnova. To se je izvedlo čisto za dejanji notranje obnove, ker so zunanje manifestacije možne le v rednih časih. Obsežna dela umetnosti in znanosti pa dokazujejo veliko katoliško italijansko tradicijo, ki veruje v delo Cerkev, ki je varen nasip. Pod tem duhovnim plaščem bo italijanski narod varen pred sleherno nalezljivo boleznijo.

Papež je zaključil z besedami zagotovila, da je Cerkev zaščitnica miru in pravice, varuhinja prava in morale, ki bo vedno znala biti voditeljica za slogo med socialnimi sloji. Ob koncu je podelil apostolski blagoslov vsem navzočim in vsemu italijanskemu narodu, zlasti pa vsem tistim, ki imajo zaradi prazdejanega trpljenja pravico na njegov poseben blagoslov. Vsi navzoči so nato poljubili prstan, medtem pa je imel sv. oče za vsakogar prijazno očeto vsko besedo.

Novi nemški veleposlanik v Vatikanu izročil svoje poverilne listine

Vatikan, 5. julija. Papež Pij XII. je danes dopoldne v slovesni avdijenci sprejel novega nemškega veleposlanika von Weizsäckerja, ki mu je izročil poverilna pisma, ki ga akreditirajo pri sv. stolici. Med avdienco, ki je bila v prestolnici dvorani, je veleposlanik prebral poslanico, na katero je sv. oče odgovoril. Potem ko je predstavil svoje sodelavce, je bil veleposlanik sprejet v zasebno avdienco v knjižnici sv. očeta. Z njim je imel dolg in prirčen razgovor.

Nato je nemški veleposlanik obiskal kardinala Maglionega, državnega tajnika, in kardinal Maglione je nato vrnil obisk, ko se je osebno podal v nemško veleposlaništvo.

Zastopstvo GUF-a v Budimpešti

Budimpešta, 5. julija. AS. Včeraj je prišlo v Budimpešto zastopstvo GUF-a, ki ga je vodil profesor Padriano. Na postajo so prišli pozdravit goste zastopniki madžarske vseučiliške organizacije in »Levanteja«. Zastopstvo GUF-a bo gost madžarske vseučiliške zveze in se bo udeleževalo dela na zborovanju italijansko madžarskega kulturnega sestanka.

Angleške zažigalne steklenice na švicarskih poljih

Bern, 5. julija. V kantonu Fribourg so našli na poljih zažigalne steklenice, ki so jih metala letala in so angleškega proizvoda. V steklenicah je bil fosfor in še drugi strupi.

General Sikorski ubit

Lalinea, 5. julija. AS. Poročajo, da je pri odletu z nekega letališča pri Gibraltarju strmoglavil angleški bombnik, tipa »Liberator« in se razbil. V bombniku je med drugim bil tudi Sikorski, predsednik takojimenovane poljske vlade v Londonu s svojo hčerko. Pri nesreči sta bila ubita. Generala Sikorskega je spremljal general Klomecki in drugi sodelavci v njegovem generalstabu. Vsi so se pri nesreči ubili, razen pilota, ki je nevarno poškodovan.

Japonska bo podpirala boj Indije za neodvisnost

Tokio, 5. julija. AS. Predsednik vlade general Tojo je poslal poslanico indijski zvezi v Seionarju in je bila poslanica prebrana na včerajšnjem velikem zborovanju. General Tojo pravi med drugim:

»Naš imperij je neomajno odločen z vso silo podpreti Indijo v boju za njeno neodvisnost, kakor to želi ves indijski narod. Naš imperij iz vsega srca upa, da bo gibanje za indijsko neodvisnost še bolj živahno ne samo v Indiji, ampak tudi v tujini. Zalosten angleški vpliv mora biti čimprej mogoče odstranjen z vse indijske zemlje. Naš imperij je vedno imel vero in zaupanje v svoje prijatelje, Japonska, Nemčija in Italija so odločene, da se ne bodo dale spraviti s tira od zahrbtnje angleške politike in naslanjajo svoja dejanja na pravičnost.«

Neumnosti sovražne propagande

Rim, 5. julija. AS. Navajamo nekaj zgledov sovražne neumnosti: »News Chronicle« objavlja dopis iz Glasgowa. V dopisu je razgovor z mornarjem angleške trgovske mornarice Williamom Achibaldom, ki se je pred kratkim vrnil iz Italije. V razgovoru se kakor običajno navaja: »da Italijani žele, da bi kralju prišli angleški osvoboditelji.«

»Daily Mail« ima čez celo prvo stran naslednje naslove:

»Duce je sprožil nov val terorja v Italiji, italijanska policija ima vsa polnomočja« Uredništvo pa je z vidnimi črkami pripisalo: »Policijsko nasilje vlada nad vso Italijo. Mussolini je včeraj podelil načelniku italijanske policije izredna pooblastila, da bi okrepi notranjo fronto in zagotovil javen red.«

Londonski radio je dne 3. julija poročal, »da imamo danes novice o neki drugi stavki, in sicer točno v Triesteju med pristaniškimi delavci, ki so zapustili delo, da bi dosegli zvišanje meze. Stavka se je začela v marcu in zdaj se, da je sledila takoj tisti stavki 50.000 delavcev v vojni industriji v Turinu.«

Iz gospodarstva

Hrvatski Bankverein v Zagrebu izkazuje za lansko leto pri glavnici 125 milij. kun povečanje čistega dobička od 6,12 na 11,6 milij. kun, del dobička se porabi za okrepitev rezerv, ki so narasle v bilanci od 36 na 47 milij., del pa na nov račun.

Izdelovanje plugov na Hrvaškem. Letna potreba plugov znaša na Hrvaškem 10.000 komadov, nadalje potrebuje hrvaško kmetijstvo letno 1000 srpov, 5000 sejalnih strojev in 1,3 milij. komadov drugega kmečkega orodja: lopat, krampov itd. Da bi se zmanjšal uvoz, bo Hrvatska pospeševala svojo domačo proizvodnjo. V teku enega meseca bo dano na razpolago kmetijstvu 1000 plugov domače proizvodnje.

Madžarska industrija dela za Nemčijo. Madžarska in Nemčija se vzajemno trudita, da bi znižali veliki aktivni klirinski saldo, ki ga ima Madžarska na Nemčiji. Sedaj je to vprašanje delno rešeno s kreditom 200 milij. mark, ki bo služil za dobavo po končani vojni. Madžarska bo nabavljala po določenih cenah razne surovine in industrijske proizvode v Nemčiji.

Julij Meinl, Dunaj. Podjetje javlja, da je bila triestinska podružnica izpremenjena v samostojno delniško družbo z glavnico 1 milij. lir. Na novo je ustanovil dunajski Meinl 4 podružnice na Hrvaškem. 2 v Srbiji, tako da ima sedaj dunajski trg 292 podružnic, ves koncern pa 676 podružnic.

Jadransko podunavska banka v Beogradu je sklenila zvišati glavnico od 24 na 40 milij. din.

»Ta sovd dav je cesar Napoljon I«

Po muzejski zbirki, ki spominja na življenje Ljubljancev pred 100 in več leti

V zahodnem hodniku Narodnega muzeja v Ljubljani je razstavljen nekaj lepo urejenih domaćih zbirk in zgodovinskih zanimivosti, ki so vredne, da si jih vsakdo ogleda. To velja najprej za omario, v kateri so zbrani predmeti, ki spominjajo na okus Ljubljancev pred 100 leti. Oko se ustavi najprej na sliki, ki prikazuje procesijo v času kongresa. Slika so izdelali največ zaradi tega, ker se je je udeležil sam cesar. Pri natančnem ogledu zasledimo podrobnosti meščanske nošnje pred 100 leti, značilna pa je tudi »roka pravice«, ki moli iznad rotovža. Kakor znano, je bila roka pravice znak tržnega sodstva; zdaj je razstavljena v mestnem muzeju v Turjaški palači, na sliki smi pa jo je dobro videti, kako je bila postavljena ob balkonu.

Na ljubljanski kongres spominja tudi namizna ura; na njenem spodnjem delu vidimo pozlačeno podobo treh cesarjev (avstrijskega, pruskega in ruskega), na njih pa je pritrjen angel miru, ki plava pred likom državnih poglavarjev. Med uredi je razstavljen del tkanine iz paradnega pasu carja Aleksandra. Tu je še lepa vrsta značilnih predmetov, ki govorijo o takratnem okusu in o opremljenosti meščanskega stanovanja. Gre n. pr. za izdelke ljubljanske fajance, med katerimi je morda najlepša košarica, zraven vidimo barvano bidermajersko steklo, kanglice iz belega stekla in še vrsto posodja, ki je krasilo ob slovesnih prilikah mize, sicer pa je bilo razstavljeno v omarih.

Moda pred 100 leti

Ko gledaš podrobneje in poslušaj izvajanja ravnatelja g. dr. Mala, se šele prav zaveš, koliko je spremenilo v teku zadnjega stoletja, odkar imamo elektriko in odkar ni več v navadi, da bi sedele gospe s pahljicami v rokah ali da bi se sprehajale po ulicah s pisanimi sončniki. Takrat so se morali zadovoljiti s svetilkami na olje, a svečami in podobnim. Razstavljena sta dva primerja takih svetilk, videti pa je tudi senčnik, ki ga je postavil meščan na mizo, da je leže pisal ali čital. Dalje vidimo svečnik s papirčki za pržigalice, pahljice, pompaduro, sivalni neceser, črnilnik pisatelja Mihe Kastelca in portrete v vosku, ki so bili takrat v navadi in eo z njimi krasili stene. Ne manjka seveda majolik, pa starih igralnih kart. Zanimiv je tudi aparat za puščanje krvi z unčo, s katero so jo merili.

Spomina na francosko zasedbo

Še ena omara je na istem hodniku, ki spominja na Napoleonovo Ilirijo. Tu so zbrani predmeti, ki so zgodovinske vrednosti, nekaj pa tudi takih,

Društvo stanovanjskih najemnikov uspešno dela

Pred nedavnim je imelo Društvo stanovanjskih najemnikov občni zbor. Društvo deluje že dobrih enajst let in je bilo v tem času mnogo storjenega na poprišču stanovanjske zaštite v prid skupnosti. V Ljubljani je 20.000 stanovanjskih najemnikov, pod čijih streho je najmanj štirikrat toliko družinskih članov. Razmerje med Društvom stanovanjskih najemnikov in hišnimi posestniki je bilo prav dobro. Večina hišnih posestnikov je razumela izreden položaj zaradi vojnih razmer in upoštevala gnotno stanje najemnikov.

Članov ima društvo 330. Pri volitvah je bil izvoljen naslednji odbor: Kisovec Ivo - pokr. arhivar; Zupan David, prof.; Pachiner Vlasta, profesor; Leben Franc, viš. poštni kontrolor; Rosina Joško, kapetan I. kl. v pok.; Müller Janko, sodnik okr. sodišča; Rismal Melhior, uprav. mešč. šole; Juh Avgust, viš. sod. ofic. v pok.; Šuštar Janez, podpredr. fin. kontrole; Stancer Ludvik, viš. rač. inspektor Vis. kom. — Namestniki: dr. Grad Anton, prof.; Mr. ph. Podvršič Albin, lekarn. referent Vis. kom.; Supančič Drago, strok. učitelj; Kogovšek Ivan, uradnik poštne hranilnice; Gspan Alfonz, prof.

Novo izvoljeni odbor je na prvi seji izvolil za predsednika g. Iva Kisovca, za podpredsednika go. prof. Vlasto Pachinerjevo, za tajnika g. prof. Davida Zupana in za blagajnika g. Joška Rosina. Uradne ure odbora so vsako soboto od 4 do 5, blagajnik pa bo posloval vsak dan od 9-12 v prostorih društva v Wolfovi ulici 10-11, ki jih je dal odboru blagohotno na razpolago predsednik Združenja javnih namestencev Ljubljanske pokrajine.

Novi odbor se je hitro lotil dela, da bi rešil vsa najvažnejša vprašanja, ki tasejo stanovanjske najemnike. Stopil je v stik s pristojnimi oblastmi in uradi in deputacija, v kateri so bili predsednik, tajnik in odborniki, je bila sprejeta pri ljubljanskem županu generalu Rupniku. Zupan se je podrobno zanimal za načrte društva in mu tudi obljubil pomoč občine ter zagotovil predstavnikom organizacije svojo naklonjenost.

ki poživljejo pestrost razstave. Tu vidimo Napoleonov patent — listino, s katero je naznanil ustanovitve ilirskih dežel. Podpisana je bila v Schönbrunnu l. 1809. Zraven je tiskovina, s katero je dan poorej svaril škof Dolenec pred nepremišljenimi upori. Tu so tudi podobe francoskih predstavnikov oblasti Marmonta in Nodierja, na vodilne slovenske može takratne dobe pa spominjajo sliki barona Zoisa in Vodnika. Ne manjka seveda primerov francoskega denarja, medalj, pečnikov, znakov za stražnike in za gozdno milico. Obilna je zbirka predmetov, ki spominjajo na francoske, ki so ustanovili »Ložo priateljev rimskega kralja«. Prav zanimiva je obredna oprema, ki so jo rabili pri sejah: dva predpasnika, vrsta insigilov za člane v obliki zidarske opate, ključev, zvezd, mečev, knjig itd. Zraven leži tudi diploma in neizpolnjena listina, s katero so vabili svoje člane k sejam.

V posebnem okvirju vidimo novič z okornim napisom. Tega je dobil nekoč kmet, ki je ponudil Napoleonu svojo pipo, ko je bil ta med ljudmi in si je zaželel nekaj dimov. Nad novičem beremo naslednje: »Ta sovd dav je cesar Napoljon I. Michel Bernacur, ki je iz njegove faife kadiar«. Vendar bi lahko rekli, da so kmetje z mečnimi občutki gledali na Francoze. O tem priča podoba

Poceni učenost ali imenitnost tujk

Dobro stoletje je že minulo od tega, ko je bila med izobraženci po svetu navada, da so se posluževali tujega jezika v besedi in pismu. Posebno udomačen je bil med evropskimi višji mi krogi francoski jezik, ki so ga govorili na dvorih, v diplomatskih krogih, pa tudi sicer v visokih plasteh družbe. Navada tedanje dobe je že preživela, in povsod govorijo lepo materinščino, tu pa tam pa še vedno naletita na ljudi, ki jim je zelo všeč, če se morejo izražati vsaj navidezno učeno ali drugače kot »navadna ljudje.

Takole približno me je zbadalo v uho zadnjič, ko sem docela nehoti prisostvoval pogovoru v kavarni:

»Kompliment, milostljiva!« jo je nagovoril ljubezniv gospod, ko je prisel.

Cez čas si je zaželela »žurnalov«; motrila je modo ter kritizirala fazono. Z znanjem starejših let sta se nato pogovarjala o nekih minimimih in maximumih, pa o eksistenci, depresiji in podobnem. Nimam pojma, za kaj je šlo, in me tudi ni zanimalo, pač pa so me kruto in brez usmiljenja trkale po glavi vse mogoče tujke. Ozrl sem se, da bi videl grofice z monoklom ali kaj podobnega, bil pa je docela navaden obraz ljubljanske gospodične.

Narobe je to, sem si mislil; kaj se muči s tujkami, katerih morda niti prav ne razume! Takim in podobnim, ki mislijo, da pomenijo tujke zabelo lepi govornici bi povedal, da je njih moda že davno za nami. Mnogo boljši vtis boš napravil v vsaki resni družbi, če boš govoril lepo v duhu materinega jezika. So seveda tudi ljudje, ki pravijo, da se z rabo tujk izražajo laže in točneje. Tu pa tam bi to držalo, za

Zadnji rok za osebne izkaznice

Opozarjamo, da je rok za vložitev prošnje za zamenjavo osebnih izkaznic potoke 30. junija za one, ki morajo imeti izkaznice, t. j. za moške od 15. do 50. leta, ter bodo oni, ki prošnje niso vložili, morali sami nositi posledice, če ne bodo imeli novih osebnih izkaznic. Poslovalnice za sprejemanje prošnje bodo zaključile poslovanje 10. julija. Do tega časa (tudi v nedeljo, 4. t. m., od 8 do 13) lahko predložijo prošnje še oni, ki zadnje dni meseca junija zaradi prevelikega navala niso prišli na vrsto ali pa so bili zaradi bolezni ali drugega upravičenega razloga zadržani. Pač pa bodo odprte nove poslovalnice za mestne okraje onkraj kontrolne črte, a čas in kraj bo objavljen o pravem času.

Najvišje cene na živilskem trgu

Kiolo zelje 4 L; kiata repa 2.50 L; glavata solata 3.70 L; radič 3.70 L; španača 3.35 L; ohrovt 3 L; domača cvetača 3.35 L; kolerabice 3 L; rdeča in bela redkvice 4 L; grab 6 L; rabarbara 4 L; rdeča pesa brez listov 3 L; nova repa brez listov 2 L; buče 2 L; bučke 4 L; kumare 6 L; novi krompir 3 L; peteršilj 4 L; šopek zelenjave za juho 0.50 L; nova čebula 3 L; salata 4 L; novi česen z zelenjem 4.50 L; osnaženi hren 4 L; liter borovnic 3.50 L; gozdne rdeče jagode liter 10 L; češnje I. vrste 6 L; češnje II. vrste 5 L; jajca kos 2.50 L.

Ta cenik mora biti obešen na vidnem prostoru tako v trgovinah na debelo, kakor tudi v prodajalnah na drobno. Ceniki se dobe v mestnem tržnem uradu po 20 stotink.

s starega ulnjaka, ki kaže naslednji prizor: francoski vojak leži v zibelki in spi, slovenski kmet pa ga nevoljno ziblje in drži na hrstu bičevnik.

Cviček pa je bil slaven že pred 100 leti

Med zgodovinskimi spomini, ki so razstavljani v bližini vitrin, od katerih je posevčena prva Ljubljani pred 100 leti, druga pa Napoleonovi Iliriji, velja opozoriti še na nekatere druge predmete. Najprej vidimo avstrijska odlikovanja iz napoleonovih vojska, potem prstan misijonarja dr. Iga. Knobleharja ter iglo s podobo Milosa Obrenovića, ki je mudil v Ljubljani l. 1848. Stari Ljubljanci se bodo morda še spominjali na trgovino, ki je dobila po njem ime. Tu je dalje Vodnikova tobačnica za njuhanje, Jurčičeva denarnica in pečatnik angleškega prirodopisca Davyja. Davy je bil namreč med prvimi inozemci, ki so poveljevali v svojih spisih lepoto naših krajev in kulturno stopnjo prebivalcev. Zlasti navdušen je bil Davy za krajinsko slikovitost Savske doline, ki jo priteva med najlepše v Evropi. Pahlvalno piše tudi o naših kmetih, ki imajo pri vsaki hiši nabozne knjige, ne pozabi pa na cviček, na značilno pijačo dolenskih gor. V zvezi s temi spominskimi predmeti naj omenim še dvojce kovinskih spominskih ploščic, katerih prvo so vzdali v temelje uršulinske cerkve l. 1669, drugo pa v temelje knežjega dvorca l. 1660. Tu so razstavljene tudi venci, katere so poklanjali ljubljanski maturnanti na čast spomenu pesnika Prešerna. S tem seveda še ni izčrpana zbirka demačih kulturnih in spominskih dragocenosti, o katerih pa bomo spregovorili še prihodnjič kaj.

GOSPODARSTVO

Likvidacija rudarsko-topilniške strokovne zadrage

Zadnji »Službeni list« prinaša 3. julija odločbo Visokega komisarja, ki zapuša upravni odbor Rudarsko-topilniške strokovne zadrage za okoliš rudarskega glavarstva v Ljubljani. — Za izrednega komisarja navedene ustanove je bil imenovan z nalogo, izvesti njeno likvidacijo inž. Seguti Tulij, na katerega preide vse pravice, ki so doslej prikazane redni upravi in skupščini. — Naredba je stopila v veljavo na dan objave v »Službenem listu« Ljubljanske pokrajine.

Iz trgovinskega registra. Pri tvrdki Salus d. d. v Ljubljani je bil izbrisan član upravnega sveta mr. ph. Kozelj Ivan.

Iz zadragega registra. Pri Kreditni zadrugi trafikantov v Ljubljani so bili izbrisani člani upravnega odbora. Novak Jernej, Lunder Boris in Ahčin Izabela. Vpisali pa so se člani Strukelj Leopold, trafikant, Ciril Metodova ul. 37, Pečar Franja, trafikantinja, Povšetova ul. 17 in trafikantinja Kmetič Ivana, Cesta Arielle Rea.

Zagrebska borza. Zagrebska borza je kot znano začela poslovati dne 10. junija 1941 in je imela lansko leto 472 milijarde kun prometa, dočim je promet leta 1941 znašal samo 2.6 milijarde kun. Povečanje prometa ni pripisovati v toliki meri povečanju blagovnega prometa, temveč v prvi vrsti zvišanju cen za uvoze in izvoze proizvodov. Za predsednika borze je bil ponovno izvoljen dr. Stanko Svrljuga, za podpredsednika dr. Dragutin Čekuš in Leonard Grivičič, za člane pa dr. Nikola Kostrenčić, dr. Branko Krnic, Milan Milic, dr. Branko Pli-verić in Stevan Tubić.

Karteli na Hrvaškem. Od 106 kartelov, ki so obstajali na Hrvaškem ob ustanovitvi države, jih obstaja samo še 13. Dva kartela nista bila vpisana v register, ker se ni izšla nova naredba o kartelih.

Letošnji novomašniki so prejeli posvečenje

V nedeljo je ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman posvetil 21 letošnjih novomašnikov ljubljanske škofije. Posvetitvenih obredov, ki so se začeli ob sedmih zjutraj v stolnici, se je udeležilo veliko število vernikov, zlasti pa mnogo najbližjih sorodnikov, posvečenih novih mašnikov. Po končani posvetitvi in prikratu družno s svojim škofom opravljeni najsvetejši daritvi so novi mašniki skupno podelili vsem v cerkvi zbranim vernikom novomašniški blagoslov.

Novi mašniki bodo večinoma vsi peli nove maše 11. julija. Spodaj navajamo, kje jih bodo peli in kdo jim bo pridigal: Avgustin Alojzij (Radovljica), nova maša 18. julija v Novem mestu, pridiga g. dr. Andrej Snoj; Slapšak Božidar (Radovljica), Ljubljana-Siška, Višnja gora 11. julija, pridiga p. dr. Tomaž Kurent; Brant Valentin (škofja Loka), Ljubljana-Siška 11. jul., pridiga g. p. Flor. Ramšak; Lokar France, Višnja gora 11. julija, pridiga g. Janez Veider; Kmet Janez, Sela pri Šumberku 11. julija, pridiga g. kaplan Kunstelj France; Ostrojnič Janez, Vinica 11. julija, pridiga g. župnik Pokorn Jože; Gole Jože, (Dobrič), Ljubljana, Sv. Peter 11. julija, pridiga g. župnik Alojzij Košmerlj; Perčič Jože, Šmarje pod Ljubljano 11. julija, pridiga

g. kan. dr. Janez Kraljič; Sink Matija (škofja Loka), Zalna 11. julija, pridiga g. Stanko Grims; Ferdin Janex (Stara Loka), Ljubljana, Leonišče 11. julija, pridiga g. prof. dr. Janko Kotnik; Poldo Anton (Gorje), Videm-Dobrepolje 11. julija, pridiga g. kaplan Janez Lavrih; Škoda Melhior, Catež pod Zaplalom (Mala Loka) 18. julija, pridiga g. župnik Ignacij Škoda; Perčič Stanko (Zelmlie), Ljubljana, Selo 5. julija; pridiga g. kan. dr. Janez Kraljič; Seljak Vojko (Ziri), Zaplana 11. julija, pridiga un. prof. dr. Ignacij Lenček; Golob Peter (Naklo) Dobrepolje 18. julija, pridiga Franc Golob; Povše Leopold (Zužemberk), Novo mesto 11. julija, pridiga gosp. prior Valerijan Učak; Sega Vincenc, Grabovo pri Cerknici 11. julija, pridiga g. msgr. Matija Škrbec; Kastelic Franc, St. Lovrenc ob Temenici 11. julija, pridiga g. univ. prof. dr. Andrej Snoj; Lavrič Ciril (Zabnica), Ljubljana, Marijino Oznanjenje 11. julija, pridiga g. župnik Janez Klemenčič; Zorman Viktor (Velesovo), Polhov Gradec 11. julija, pridiga g. župnik Ivan Vilfan; in Kera France (Velesovo), Hinja 11. julija, pridiga g. župnik Stefan Horvat.

Naj jih Bog obilno blagoslovi in naj mu bo prijetna njihova prva daritev.

Novi mašniki so dali po opravljeni posvetitvi v stolnici prvič svoj mašniški blagoslov.

KULTURNI OBZORNIK

Revija Katoliške akcije

Poleg Grivčevega članka, o katerem smo že govorili, je glavni članek v tej dvojni številki »Svobodi in sili v Cerkvi«. Je pa to resnično eno najbolj perečih vprašanj v pojmovanju Cerkve, kaj bi predvsem laiki ne znajo prav ustvariti razmerja med tema dvema nasprotnima si težnjama v katolištvu. Predvsem je jasnost teh pojmov skvarilo liberalno ozračje, filozofski nazor prejšnjega stoletja, pa tudi poznejši modernizem, ki je Cerkve označeval kot načelno sovražnico svobode. Te svobode pa v Cerkvi ne najdemo, ker si Cerkve pač predstavljajo po svoje, subjektivno, ne pa s stališča Cerkve; tako jim naj bi bila Cerkve zgolj ljubezenska, ne pravna, temveč zgolj notranja, ne zunanja, duhovna in ne svetna, svobodna in ne organizirana, široka in ne ozka ali omejena, kakor se je v sodobni revialni žurnalistiki postavila zelo rado nasprotje med Cerkvijo po njihovem pojmovanju, in Cerkvijo, kakor se kaže njihovim subjektivističnim očem. Dr. Odar pa s tem člankom hoče pokazati cerkveno stališče v teh vprašanjih, kajti »Cerkve ima vedno pravo zavest o sebi in »če se glede Cerkve ne bomo orientirali po Cerkvi, po kom pa naj se, če hočemo zvesti cerkveno stališče o neki stvari? Poznatni pa moramo pravo stališče, to je tisto, ki je res cerkveno, ne moremo se zadovoljiti s tem, kar ima ta ali oni pisatelj za stališče, ki bi ga morala Cerkve imeti ali ki ga po njegovem dejansko Cerkve ima. Zato se moramo orientirati po uradnih cerkvenih izjavah.« Tako pravi pisatelj v uvodu k tej cerkveno-pravni

razpravi, ki vsebuje v celoti 30 strani. Tu je dr. Odar razbral podrobno tiste paragrafe v cerkvenem zakoniku, ki govorijo o svobodi in sili, n. pr. dve poglavji o svobodi: o vstopanju v Cerkve (sv. krsi) in o svobodni volitvi stanu (duhovnega, redovniškega, zakonskega). To sta glavni vprašanji, kjer se zakonik spušča v vprašanje o človekovi svobodi. Dr. Odar podaja natančen in izredno zanimiv historiat, kajti za človekovo svobodo se je morala boriti s tremi važnimi činitelji: z rimskim ususom »patria potestas«, ki je do XII. stol. potiskala v stran zahtevo, da bi si otrok sam lahko svobodno izbral poklic. Postavila se je na stran otrokove svobode proti pretrani rimskopravni človekovi pravici. S tem v zvezi je bilo tudi vprašanje: ali je dovoljeno kretiti otroka proti očetovi volji ali ne in v katerih primerih? Potem se je morala boriti tudi proti vladarski oblasti za človekovo duhovno svobodo, saj je branila proti krščanskim vladarjem versko svobodo nekrščanskih državljancev. Tako torej pri teh vprašanjih rešuje probleme, kakor: Ali je dovoljeno siliti nekrščijane k pridigi? Vstop v Cerkve mora biti svobodni, o krstu otrok nekrščanskih staršev, o svobodi vere in vesti (kar je samo »lepa beseda za nelepo stvar« (o svobodi delovanja itd.). Tako se iz tega vidi, da »glede nauka in nranosti seveda v Cerkvi ni svobodne izbire, ker pač to področje po svoji naravi take svobode ne dopušta. V ostalih področjih je zmer-na svoboda priznana, seveda v mejah, ki jih narokuje naravno pravo, pamet in življenjska skušnja.«

Drugo vprašanje pa je glede — sile v Cerkvi. Tu je razdelil stvarino na vprašanja: Kako je »silo? Kaj Cerkve kaznuje? S čim Cerkve kaznuje? Kako Cerkve kaznuje ter še posebej o izobčenju. S temi poglavji je pokazal na način uporabe sile, ki jo Cerkve tudi uporablja, da bi tako zavarovala red in nepokorne člane prisilila, da nehalo biti

trdovratni. Pa tudi duh kaznovanja je nazorno prikazan. Različno je sicer gledanje laika od Cerkve na pogošček: na pr. za »malenkost udeležbe dvoboja Cerkve strogo kaznuje, tova Cerkve vidi v tem velik greh. Cerkve pri kaznih ni slabotna in šlevasta, nasprotno, prej stroga, kajti zaveda se, da je varuhinja duš ter ji je blaginja javnosti pred blaginjo posameznikov. Zaključuje pa važni članek z opazko: »Če se ob koncu takšnega proučevanja uradnih cerkvenih izjav in določb ozremo na govorjenje o Cerkvi pri nekaterih modernih pisateljih, ki so zašli v spiritualizem in nehoti posredujejo misli modernega protestantizma in ne še popolnoma premaganega modernizma, vidimo šele, kolikšna je razlika med obojnim naziranjem. Čeprav so nekatere misli teh pisateljev zelo lepe in globoke, je vendar v celoti podoba Cerkve, kot jo oni predstavljajo, skoraj bistveno drugačna kot ta, ki nam jo kažejo cerkvene izjave in določbe. Kakor so v zmoti tisti, ki bi hoteli napraviti Cerkve preveč zemeljsko, tako se motijo ti, ki jo hočejo popolnoma odtrgati od zemlje. Cerkve je organizirano-kraljestvo božje na zemlji. Vprašanje o svobodi in sili v Cerkvi nam v mnogem od-kriva razmerje med obema poloma v Cerkvi: Med božjim kraljestvom in zemljo.«

Kot tretji članek je izšlo predavanje dr. Jožeta Basaja o pokojnem prof. Tomcu, kjer ga njegov ožji laični sodelavec že iz akademskih let označuje kot organizatorja in ideologa ter še posebej kot značaj. Tu poudarja, da ga ni bilo od Mahniča sem pri nas človeka, ki bi tako odločno, določno in jasno izpovedoval in branil čistost, brezkom-promisno in neomejeno javnost katoliških načel v zasebnem in javnem življenju. Tu govori o njegovem delu v dunajski Danici, pozneje pri Mladcih in Katoliški akciji, ki je bil Tomec ideolog. Kot katoliški organizator se je izkazal pač

najbolj v organiziranju mladine proti komunizmu, katerega sistem je poznal do potankosti. Mladcem je izgradil tudi poseben organizacijski sistem. Posebno tople besede pa je našel za osebni značaj pokojnega profesorja. Govor, ki ga tu objavlja, je bil govorjen Mladcem.

Zadnji članek Različno gledanje je važno dopolnilo predvsem k Ušeničkovemu članku v zadnji številki Revije Katoliške akcije, kjer je ta naš filozof pokazal na idejno ozračje pred prvimi katoliškimi ehomom pri nas pred peldesetimi leti ter označil pri tem nosilce slovenske začetne liberalne miselnosti. Proti očitkom, da je ta članek in tudi članek prof. Turka o vrednosti protestantizma, neznanstven, sedaj L-j prinaša nove dokaze o liberalstvu imenovanih pisateljev za to dobo pred I. kat. ehomom, čeprav so se pozneje v življenju zelo spremenili (na pr. Levstik, Stritar). Glavno pa analizira »drugačno gledanje nekega katoliškega dela na ta vprašanja, ki gleda na naše literate vse preveč s stališča literature in estetikega gledanja: on gleda na te literarne vrednote ob tej priliki kot pravni in verski kritik. L-j se bori proti očitkom »integralnosti in totalitarizma«, ki so ga vrgli »Zarjanje svoj čas proti struji, ki gleda na probleme življenja na Ušeničkov način. V sedanjem odgovoru je dobro karakteriziran modernizem ter njihov vpliv pri nas, ki označuje sevojsko gledanje Zarjanov za liberalno gledanje, ker je to dediščina nekdanjega gledanja pravih in katoliških na pol liberalcev, ki so se prav tako plašili, da ne bi bili premalo svobodni in neodvisni.« To je »drugačno gledanje«, ki je v današnji preizkušnji časa marsikoga iz tega kroga odvrgnilo od Cerkve.

Taka je vsebina prve dvojne številke Revije Katoliške akcije (letna naročnina 40 lir). Za uredništvo odgovarja kanonik dr. Janez Kraljič. Uprava v Kopitarjevi ulici 2 (Ničman).

Drobne novice

Koledar

Torek, 6. malega srpana: Bogomila, sveta žena; Dominika, devica in mučenica; Riksij, mučenec.

Sreda, 7. malega srpana: Vilibald, škof; Benedikt XI., papež; Edilbuga, devica.

Zgodovinski paberki

5. malega srpana:

L. 1770. so Rusi pod vodstvom Alekseja uničili turško brodovje pri luki Češni nasproti otoku Kioeu v Egejskem morju. Tež zmagi na morju so sledile tudi zmagi na kopnem. Ruske zahteve proti Turčiji so z uspehi rasle iz dna v dan. Poljska, ki je bila s svojimi notranjimi zmedami povod vojni, je morala nositi tudi del stroškov. Da bi zmanjšala ruske ozemelske zahteve na jugu in da se ne bi rušilo ravnotežje, je predlagal pruski kralj Friderik II., naj si Rusija, Prusija in Avstrija vzamejo vsaka en del poljske ljudovlade. Rusi so vzeli Belo Rusijo, Prusi Zahodno Prusijo in okrožje ob Noteču, Avstriji Galicijo. Poljska ljudovlada je morala v svoji onemoglosti to razkosavanje lastnega telesa mirno sprejeti; blizal se je začetek njene tragedije. Po ponovnih porazih so Rusi in Turki sklenili mir v Kučuk-Kajnardži l. 1774. Vlaška in Moldavija sta dobili samoupravo, Krim so spremenili v neodvisno tatarsko republiko, Rusi so dobili nekaj mest ob Črnem morju in pravico svobodne trgovine v turških morjih. Mir v Kučuk-Kajnardži je jasno pokazal, da je turška sila v zatonu; nastalo je vprašanje, kako razdeliti dediščino bolnika ob Bosporu, da se pri tem ne poruši ravnotežje evropskih sil. (Vzhodno vprašanje.)

6. malega srpana:

L. 788. je poslal Karel Veliki bavarskega vojvodo Tasila, ki se je skušal s pomočjo Avarov odtrgati od frankovske države v samostan. Bavarsko je teeneje povezal s svojo državo. Slovenci, ki so prišli konec prve polovice 8. stoletja pod politični in kulturni vpliv Bavarcev, so se pri njih iskali pomoči proti vzhodnim sosedom Avarom, so po zlomu Bavarske prišli pod neposredno oblast Frankov, vendar se s tem njihov položaj ni veliko spremenil.

L. 1835. je utonil pri kopanju v Savi pri Tomačevem Matija Cop, rojen 1797. leta v Zirovnici na Gorenjskem. Po dovršenih študijah je postal humanistični profesor na Fiumi, potem v Lvovu, kjer je dve leti predaval tudi na univerzi. Jeseni 1827. se je kot gimnazijski profesor vrnil v Ljubljano in kmalu postal knjižničar licejske biblioteke. Cop je bil temeljito izobražen klasični filolog, germanist, romanist in slavist, poleg svojega materinega je poznal še dvanajst drugih jezikov. Bil je estetsko izobražen filolog in slovenski zgodovinar, ki mu je obsežno jezikovno znanje omogočilo branje velikih del svetovnih književnikov in lastno sodbo o njih. Cop je bil kot poznavalec klasičnih in modernih slovesov in pesniških oblik Prešernu in mladi slovenski literaturi vodnik v estetskih in literarnih vprašanjih. Skupno s Prešernom se je trudil za estetsko izboljševanje slovenskega jezika in za pravice osebnosti poezije. Copov pomen za slovensko literaturo je najlepše označil Prešern v pesmi »V spomin Matija Copac. Kljub svojemu velikemu znanju pa je Cop le malo pisal. Poleg ocene Kranjske Čbelice, kjer je pokazal vrednost Prešernove poezije, je napisal še pregled slovenske literarne zgodovine, ki pa je izšel šele l. 1864. Cop je bil izrazit estetski uživatelj, ki mu manjka osebne ambicije; od tod pri tako ogromnem znanju tolikšna literarna neplodnost.

Novi grobovi

† G. Boncelj Ivan, znanilnik državne železnice v Ljubljani, je umrl v 61. letu starosti. Pogreb bo v torek, 6. julija, ob pol štirih popoldne iz kapelice sv. Jožefa na Zalah na pokopališče k Sv. Križu.

† Rodbini g. Pavla Sušnika je smrt iztrgala hčerko Nedico, ki se je preselila med nebeške anjele. Pogreb bo v torek, 6. julija, ob pol treh popoldne iz kapelice sv. Jakoba na Zalah na pokopališče k Sv. Križu.

† G. Davorin Grobelnik, poštni inšpektor, je umrl v Beogradu, kjer je pokopan.

Naj rajnim sveti večna luč! Vsem, ki žalujejo za njimi, naše iskreno sožalje!

Cerkveni vestnik

Duhovne vaje za učitelje in uradnice (običajne vsako leto) bodo letos od 14. do 18. julija. Prosimo, prijavite se takoj na: Predstojništvo Lichtenhurnovega zavoda v Ljubljani, kjer dobite ostala pojasnila.

Prelepa knjiga JANEZA JALENA

BOBRI II. del „Rod“

je izšla v »Slovenčevih knjižnicah«. — Knjigo dobitte po vseh knjižnicah in trafikah! — Naravniki bodo dobili BOBRE še ta teden!

Drobna ljubljanska kronika

Društvu slepih je darovala obitelj Jakol 500 lir v počastitev spomina pok. gda. Lojzeta Drmelja iz Boštana, gospod Lampe Vilko iz Ljubljane pa ob priliki zlate poroke svojih staršev Marije in Martina Lampe prav tako 500 lir. Plemenitim dobrotnikom se odhor iskreno zahvaljuje.

Zaščitne tablete zoper tifus dobi vsakdo, kdor se želi obvarovati pred to nevarno boleznijo, vsako dopolnilno brezplačno v ambulanci mestnega hišnika v pritličju Mahrove hiše na Kerkovem trgu št. 10. Ugotavljamo, da se prebivalstvo zelo poslužuje te ugodnosti ter v velikem številu prihaja vsak dan po brezplačne zaščitne tablete, ki jih je treba uživati na tešče, da zanesljivo učinkujejo.

Na uršulinskih vadnicah in v otroškem vrhu bo vpisovanje 16. in 17. julija. V otroški vrtec se sprejemajo samo petletne dečlice in dekli.

Vroča julijska nedelja. Že v soboto je začela priiskati prava julijska vročina. V nedeljo je postalo zelo vroče. Ni čudno, da je mlado in staro hitelo v hladne valove Ljubljane, da so mnogi iskali primerne kopališče ob raznih potokih, kakor ob Gradščici in Malim grabnu. Kopalna sezona je bila v polnem razmahu. Lepo nedeljsko vreme pa so preprosti ljudje porabili za obriranje lipovih cvetlic, nabiranje grob in borovnic. Počitno zadnja zgodnja sodeča so nekateri nabirali po več litrov. Nekateri gobarji so imeli v nedeljo srečo ter so našli domov lepe, mlade jurečke. Ker je doslej deževalo oviralo kosnjo in spravilo,

Mariborčan Lešnik — zmagovalac na šahovskem turnirju v Hitzingu. Na velikem šahovskem turnirju, ki ga je priredil šahovski klub v Hitzingu, je tekmoval samo en štajerec in sicer Mariborčan Lešnik, ki je odnesel šest zmag in sicer proti dr. Vieltorfu, Orienterju, Hansu Müllerju, Pičaku, Elmu in Kopeckemu, dalje štiri remi proti dr. Aschenbrennerju, Schwamenhöferju, von Bernerju in Watzlu. Zgubil pa je samo partijo proti Weissu. Lešnik je torej dosegel osem točk in postal zmagovalac. Drugo mesto si je priporil essenski mojster Elm skupaj s češkim mojstrom Pičakom s sedmimi točkami, četrta je bil s 6 in pol točkami saški mojster Kopecky. Sledili so s šestimi točkami von Berner (Beograd), Schwamenhöfer (Dunaj) in Orienter (Dunaj). Značilno je, da med štirih nagrajenimi šahovskimi mojstri ni nobenega Dunajčana.

Vroča prva julijska nedelja. Nedelje od sredi marca naprej so bile še nekam vedno lepe, sončne, tople in brez dežja. Bilo je vsega 5 nedelj, ko je nekoliko porosilo in je bilo deževno. Zadnja julijska nedelja je bila čemerna, toda prva julijska je bila nad vse sončna in vroča. Pritisnila je prava poletna vročina. Ni bilo proti ve-

Iz dela in življenja - od tu in tam

Z Gorenjskega

Poročnik Axmann na Gorenjskem. Zadnje dni je obiskal Gorenjsko imenitljivi vitezke križca poročnik Axmann in bil gost Hitlerjeve mladine. Na Jesenicah sta ga pozdravila župan dr. Klein in vodja radovljiškega okrožja. Ko si je Axmann ogledal jeseniške in javoršijske tovarne, se je odpeljal v Gozd-Martuljek in tam obiskal učiteljske. V Kranjski gori so ga pozdravili fantje in dekleta iz Berlina, katerim je govoril o svojih doživljajih na bojišču. Dalje si je ogledal taborišče Hitlerjeve mladine v Dovjem-Mojstrani.

Tečaj za celične in blokove voditelje je bil v Kranju. Med drugimi je predaval okoliški šolski vodja Lilling. Gospa Horakova je prebrala dve pismi z bojišča, v katerih je izražena zahvala in priznanje kranjskim ženskam za vojaško oskrbo.

Svoje blagovne zaloge so morale prijaviti vse tekstilne trgovine na Gorenjskem. Zato so bile dne 2. in 3. julija zaprte.

S Spodnjega Štajerskega

Žetev smrti. V Celju je umrl 44letni spredovnik drž. žel. Anton Golez. V Laškem je umrl Florijan Pečnik, star 82 let; v Lokovinu pri Dobrni na 59 letna Terezija Rednak. V Celju so umrli: 66 letna Jožefa Pospischal, 51 letna Marija Majer, obe iz Celja; dalje so umrli 37 letni Franc Videmšek iz St. Janja pri Dobrni, Rok Strani, 66 let, iz Straže pri Rogatcu in Terezija Cvikelj, 56 let, iz Zeleznege.

Poročili so se v Mariboru: Alojzij Šelih, poduradnik, in Terezija Karmus, Ivan Dvoršak, strugar, in Marija Rodošek, vrtnarica, Franc Jeroyšek, zidarski pomočnik, in Alojzija Mahar, poljska delavka, Ivan Pihlerič, črkoslikar, in Julijana Petek, Karel Mernik, delavec, in Marija Dobrovoln, Ivan Damiš, poljedelec, in Marija Runt, gospodinja, Edvard Fančič, trgovski namestnik, in Roza Ogrizek, prodajalka, Anton Dolšak, brusač, in Antonija Stelcar, poljska delavka, Jožef Pesek, namestnik, in Ana Kovarčič, namestnica, Ernest Thaler, inženir, in Magdalena Kalitovič, namestnica. V Celju so se poročili: Viljem Ograjšek, Nova vas, in Marija Gmajnar, Celje, Rudolf Sotošek in Ljudmila Podgoršek, oba iz Celja, Franc Mikuš iz Gradca in Avrelja Kovačič iz Laškega, Rudolf Caf iz Gradca in Irma Gorčnik iz Celja. V St. Jurju ob j. ž. sta se poročila Ivan Markošek in Marija Spolonak.

Nesreče. Pri košnji sena se je s koso močno urezala na roki 15 letna Ervina Deberšek iz Šoštanja. — 61 letni Ignacij Javornik, ki je zaposlen pri višji upravi v Dobrni, je padel s senika in si zlomil ključnico. — 65 letnega posestnika Franceta Visočnika iz Spodnjih Hoč je konj s kopitom tako močno udaril po levi nogi, da mu jo je zlomil. — 39 letni obratovodja Ervin Hartman iz Maribora se je po nesreči zaletel v odprta vrata železniškega vagona, da si je pretrgal žilo odvodnika.

Iz Hrvaške

Poslovilna avdiencia italijanskega poslanika. Poglavinik NDH je sprejel v poslovilno avdienco dosedanega italijanskega poslanika v Zagrebu ekselencio Casertana.

čeru nikakih lokalnih neviht. Meteorološki zavod je za nedeljo zaznamoval temperaturni maksimum +26,2° C, v nedeljo jutraj temperaturni minimum +11,2° C, v ponedeljek jutraj +13,2° C. Jutraj jasno in brez megle. Barometer v nedeljo 764, v ponedeljek jutraj 762,3 mm.

— »DOLOREX« tablete proti zobobolu. V lekarnah 2,50 lir.

— Za prvi letnik uršulinskega učiteljskega v Ljubljani naj se vpošljejo prošnje do 1. avgusta.

— Pogrebno društvo Marijine bratovščine v Ljubljani ima svoj redni letni občni zbor v nedeljo, dne 18. julija, ob pol 3 popoldne v dvorani št. 1 na porti frančiškanskega samostana v Ljubljani z običajnim dnevnim redom. Event. predlogi članov se obravnavajo na občnem zboru le, ako so bili pisмено sporočeni odboru vsaj 3 dni pred občnim zborom.

— Žegoza obvešča svoje člane, da je napovedani izredni občni zbor zadruga s spremembo pravil dne 6. julija ob pol 7 zvečer v posvetovalnici na Gallusovem nabrežju 33.

— Nesreče na deželi. Pri obiranju češenj je padel z lestve in si zlomil desno roko v St. Vidu pri Stični 40-letni posestnik Alojzij Kolesa, ki je bil prepeljen v ljubljansko bolnišnico. — Bartelj France, 16-letni zidarski delavec v D. M. v Polju, je padel z 2 metra visokega odra in se hudo notranje poškodoval. — V St. Vidu na Dolenjskem je padel z voza in si zlomil levo roko 52-letni posestnik Jože Pajk. — V Slivnici pri Grosuplju je med delom v gozdu spodrsnil in si zlomil levo roko 13-letni posestnikov sin Viktor Mehle.

Poziv ustaškim rezervnim oficirjem. Zadnji poziv hrvaškega vojnega ministrstva o vpoklicu na orožne vaje vseh rezervnih oficirjev letnika 1911 in vseh mlajših rezervnih oficirjev, je sedaj raztegnilo ustaško poveljstvo tudi na ustaške rezervne oficirje. Vsi vpoklicanci se morajo javiti svojim poveljstvom v desetih dneh.

Hrvaško pevsko društvo »Kolo« je imelo te dni 80. redni občni zbor, na katerem so posamezni društveni odborniki poročali o vseh uspehih prireditvah, ki so bile v tem jubilejnem letu. Predsednik pevskega društva je dr. Mihovil Katanec, glavni ravnatelj za ljudsko prosveto v prosvetnem ministrstvu.

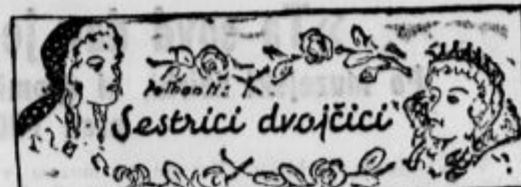
Cena vinu pada. Hrvaško časopisje poroča, da so priče v posameznih hrvaških krajih v zadnjem času znatno padali cene staremu vinu. Medtem, ko je bila cena vinu pred dnevi v vinski trgovini na veliko še 190 do 200 kun, za liter je sedaj padla že na 170. Razlog padanju cen je v zboljanju prometa ter zanesljivejšem dovozu novih količin vina ter v dobri letini, ki jo pričakujejo letos povsod v hrvaških vinorodnih krajih.

Dnevi hrvaške knjige. Dne 26. junija so v Zagrebu slovesno odprli dneve hrvaške knjige. Ob tej priliki sta govorila glavni ravnatelj za narodno prosveto dr. Mihovil Katanec in prosvetni minister dr. Starčević. Glavno ravnateljstvo za ljudsko prosveto je ob tej priliki priredilo tudi anketo, s katero naproša vse javne in kulturne delavce, da mu odgovorijo na sledeča vprašanja: 1. Katero hrvaško knjigo smatram od prvih začetkov razvoja hrvaške književnosti za najvažnejšo in najpomembnejšo? 2. Katera hrvaška knjiga je najbolj vplivala na buditev estetske in katera na buditev hrvaške narodne zavesti? 3. Katero delo, belestristično ali pa znanstveno, smatrate za najbolj zanimivo in najboljše v sodobni hrvaški književni kulturi? 4. Kaj mislite, kakšno delo (zbornik razprav) bi morali napisati naši znanstveniki in pisatelji, založbe pa izdati, da bi se širša javnost čim bolj seznanila s hrvaško duhovno in stvarno kulturo? 5. Kakšno knjigo bi bilo treba napisati in izdati, da bi hrvaška javnost čim bolj spoznala kmečko kulturo?

Iz Srbije

Delovna obvezna služba v Srbiji. Beograjska mestna občina je te dni objavila sledeči proglas: »Zaradi nastale potrebe in po naročilu pristojnih nemških oblasti ter določil uredbe o obveznem delu ter njenih spremembah in dopolnitvah, se mora takoj pričeti rekrutacija obveznikov delovne službe letnikov 1903., 1901., 1905., 1906. in 1907. Na področju mesta Beograda se morajo prijaviti vsi moški rojeni v navedenih letih ne glede na zaposlitev in pokle vključno tudi državne in samoupravne uradnike in namestence izven članov srbske državne straže in organov državne varnosti.« Proglas, v katerem so nato navedena mesta, na katerih se morajo zglasti vpoklicani letniki, konča s sledečim opozorilom: »Osebe, ki se ne bi odzvale temu pozivu ali se pa določenega dne ne bi javile zaradi odhoda na obvezno delo, bodo poslani na obvezno delo v kraje izven Srbije, člani njihovih družin bodo pa pridržani kot talci tako dolgo, dokler iskanih oseb ne bodo dobili.«

Srbski ministrski predsednik zopet poziva odmetnike. Iz Beograda poročajo, da je srbski ministrski predsednik general Nedić po radiu pozval preostale pristaje pobegle vodje Draže Mihajloviča, naj se vdajo, sicer bodo prav tako kakor komunistični partizani brez usmiljenja uničeni. Na mnogih političnih sestankih in zborovanjih, ki so bila v zadnjem času v jugozahodni Srbiji, je tudi minister za narodno gospodarstvo dr. Milorad Nedeljković pozival prebivalstvo k borbi proti odmetnikom, poudarjajoč, da je vlada sklenila z vsemi sredstvi varovati prebivalstvo pred početjem pristajev Draže Mihajloviča in komunistov.

Vpila je in tolkla z rokami in nogami, a ni bilo ne hlapcev ne dekel, ostala je sama lačna v noči in mrazu.

Vso noč je prejkala od jeze, zjutraj pa se je napotila iskat svoj dom. Hitela je skozi grmovje, a čim dalj je hodila, tem gostejše je bilo, nikjer konca ne kraja.

Le kje je beli grad na sivi skali? Grmovje se je razredčilo in princeska je zagledala podrito bajto v rebri. »No, sreča, tu bodo vsaj ljudje, ki mi bodo pokazali pot do doma!« si je mislila.

— Združenje vojnih invalidov v Ljubljani poziva svoje člane, ki nameravajo naročiti premož in drva, naj prinesejo v pisarno nakazila za kurivo najkasneje do 15. t. m. Opozorjamo članstvo, da so uradne ure v društveni pisarni (Petarčkova 36) v ponedeljek, torek in sredo od 9. do 12. ure. — Odbor.

OGGI AL CINE UNION

DANES V KINU UNION

Un forte dramma che vi commuoverà
Pretresljiva drama

La voce del sangue
Glas krvi

Premiato alla XI Mostra Cinematografica di Venezia. — Film nagraden na XI. beneški filmski razstavi.

Con — Igrajo:
ROBI RAPP — LEOPOLD BIBERTI
PETRA MARIN

Regia di EDMUND HEMBERGER
Režija:

Produzione - Produkcija: GOTTHARD FILM
Esclusività - Izposojevanje: LUX-FILM

Gledališče

Opera:

Sreda, 7. julija ob 19: »Tih vodca. Opereta. Red Sreda.
Četrtek, 8. julija ob 19: »Prodana nevesta. Red Četrtek.
Petek, 9. julija: Zaprt (generalka).
Sobota, 11. julija ob 19: »Mrtev očel. Premiera. Red Premierski.

Eugen D'Albert: »Mrtev očel. Zanimivost te uprizoritve bo debut Sama Hubada kot opernega dirigenta, ki je znan našim muzikalnim publiki kot dirigent nekaterih simfonijskih koncertov. Zasedba partij v tem delu je sledeča: Myrtole — Heybalova, Arsinoe — Poljančeva, Arcesius — Primožič, Galba — Anžlovar, Marija Magdalena — Golobova, Rut — Karlova, Ester — Ramšakova, Sara — Stritar-Sturmova, pastir — Banovec, pastirice — Nada Stritarjeva, kosec — Dolničar, Režiser: G. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, nastop za sceno po zamisli režiserja: inž. arh. S. Rohman, nastop za kostume: J. Vilfanova.

Drama:

Sreda, 7. julija ob 19:30: »Jesene. Red A. Zadržaja uprizoritve.
Četrtek, 8. julija. Zaprt (generalka).
Petek, 9. julija ob 19:30: »Nevesta s krono. Premiera. Red Premierski.

Abonente reda, da bodo imeli na bližnji sklop hrvaške in operne sezone, dve premieri in

Strindbergovo »Nevesta s krono« in v soboto v Operi D'Albertovo: »Mrtev očel«.

A. Strindberg: »Nevesta s krono«. Vsebinska dejanja, ki se dogajata med kmečkim ljudstvom v Dalarnu, prikazuje s pravilnimi motivi prepleten boj človeka z dobrimi in slabimi silami. Zasedba vlog: Mats — Jan, Kerst — Saričeva, njena mati — Kratka, njen oče — Potokar, njen ded — Galje, Brita, Matsova sestra — Danilova, Matsov ded — Cesar, stara mati — Starčeva, oče — Presečnik, mati — Gabrijelečeva, zupan — M. Skrbinec, pastor — Nakrst, vodni mož — Debevec, babica — Rakarjeva, ribič — Kosič. Režija in prevod: C. Debevec, scenska glasba: A. Balatka.

Naznanila

RADIO. Torek, 6. julija. 7.30 Pesmi in napovedi — 8. Napoved časa. Poročila v italijanskem — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenskem — 12.45 Italijanska glasba v naravi — 13. Napoved časa. Poročila v italijanskem — 13.10 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenskem — 13.12 Klasični orkester vodi dirigent Manno — 14. Poročila v italijanskem — 14.10 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent: D. M. Sijence, Pisana glasba — 15. Poročila v slovenskem — 17. Napoved časa. Poročila v italijanskem — 17.10 Pet minut gospoda X — 17.15 Plošče »La Voce del Padrone« — Columbia — 19.30 Poročila v slovenskem — 19.45 Politični komentar v slovenskem — 20. Napoved časa. Poročila v italijanskem — 20.20 Pripombe k dogodkom — 21.10 Orkester pesmi vodi dirigent Angelini — 21.40 Predavanje v slovenskem — 21.50 Romantični

Dunaj. — Orkester vodi dirigent Petralla — 22.15 Klasični orkester vodi dirigent Manno — 22.45 Poročila v italijanskem.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekar: ne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9, mr. Ramor, Miklošičeva c. 20 in mr. Murmayer, Sv. Petra c. 78.

ROMAN V SLIKAH

Izide v lepi, veliki knjigi (obseg 216 strani) in bo veljali:

mehko vezana izdaja . . . 32 lir
za naročnike Slov. doma . . . 25 lir
v polplatno vezan . . . 45 lir
v celo platno vezan na najboljšem papirju . . . 85 lir

Cas za prednaročbo do 5. avgusta.

Naroča se na naslovi

Uredništvo Slovenskega doma v Ljubljani,

Judska tiskarna, Kopitarjeva 4, III. nadstropje.

Iznajba ladijskega vijaka

Ob 150 letnici rojstva Jožefa Resla

Iznajitelj ladijskega vijaka, Jožef Resel, se je rodil 29. junija 1793 v mestu Chrudimu na Češkem. Spočetka je hodil v gimnazijo v Lincu in je bil nato gojenec deželne topniške šole v Budejovicah, kjer si je pridobil tehniško znanje. Leta 1812. je vstopil na dunajsko univerzo in je bil — razen juridičnih ved — tudi slušatelj tehnike, ki je bila takrat še del univerze. Ko so leta 1814. njegovi starši obubožali, je opustil visokošolski študij in je začel študirati gozdarstvo, ki ga je končal v Mariabrunnu pri Dunaju. S tako izobrazbo je postal gozdarski agent in okrajni gozdar za tiste gozdove, ki so bili veščidel na bivši Kranjski in so bili dodeljeni cesarski mornarici, da bi iz njih črpala potrebni les za gradnjo ladij. Resel je v tej službi napredoval do čina gozdarskega intendantu. Umril je na službenem potovanju v Ljubljani, dne 10. oktobra 1837. in zato se v Ljubljani imenuje posebna cesta po njem in je pred tehniko postavljen tudi spominski kamen njemu v čast. Mimo svoje službe se je Resel mnogo bavil s tehničnimi problemi. Od njegovih iznajdb so znane: vinske in oljnatne stisalnice, valjasti in kroglasti ležaji, umetno upogljive les, nov način pluga, navodila za konzerviranje ladijskega lesa, načrt za cestni parni voz (1830.) in razne izboljšave za parne stroje (1830—1836).

Njegovo iznajditeljsko duhovno delo pa je našlo svoj višek v več let trajajočem razglabljanju o problemu vijakačnega pogona za vodna vozila. Še ko je bil mlad dijak, l. 1812., se je začel baviti s to mislijo. Najkasneje konec leta 1826. so bile njegove priprave za gradnjo vijakačnega aparata tako daleč, da je dobil 11. februarja 1827. avstrijsko dovoljenje, da sme uporabiti

vijak za pogon ladij.

V naslednjih dveh letih je v ladjedelnici v Triestu zgradil majhen parnik, ki je bil vanj vgrajen vijak. To je bil parnik »Civetta«, ki se je z njim 1. julija 1829. privrkat odpeljal na morje. Spočetka je ladijski vijak brezhibno deloval, a vojna je morala prenehati, ker se je zlomila cev za dovajanje pare, ki je bila samo zvarjena. Ta poškodba, ki je bila zares malenkostna zadeva, pa je bila povod — ne vzrok — za prepoved nadaljnjih poskusov. Pravi vzrok prepovedi je bil pač ta, da je triestinska policijska oblast, ki je vojni prepovedala, šla na roko nekemu Angležu, ki je imel dovoljenje, da sme prevoziti progo iz Triesta v Venezijo s parnikom na kolesa in ki mu je bil Resel nevaren tekmeč.

Resel se je koš miroljuben uradnik pokoraval prepovedi gosposke. In tako je naneslo, da l. 1830., komaj 20 let po tem poskusu, nihče ni več vedel, komu se je treba zahvaliti za ta napredek, medtem ko je postala uporaba ladijskega vijaka v tem času že kar vsakdanja stvar. Leta 1840. se je prvičkrat pripeljala v triestinsko pristanišče ladja z vijakom, leta 1845. pa je plula »Great Britain« kot prva ladja na vijak čez Atlantski ocean. Da bi se pojasnilo vprašanje o neznanem iznajditelju te velepomembne novosti, je čez pet let nato razpisala angleška admiraliteta nagrado 20.000 funtov šter-

lingov za tistega, »ki bi mogel dokazati, da je imel največ pravice na iznajdbo vijakačnega parnika, namreč na prvo uporabo Arhimedovega vijaka za pogon parnikov namesto prejšnjih lopatastih koles.« Resel se je seveda kaj oglasil, saj je bil prepričan, da mora le on dobiti to nagrado. Dolgo sploh ni prejel nobenega odgovora. Ko se je pa tedanj po-

velnik avstrijske vojne mornarice, nadvojvoda Maksimilijan, kasneji mehiški cesar, potegnil za Resla, je angleška admiraliteta odgovorila, »da v tej zadevi ni moči nič več storiti, ker je bila nagrada že razdeljena«. Doda se, da je admiralteta, videč, da nagrada ne bo pripadla nobenemu Angležu, kar na skrivaj porazdelila denar med nekatere angleške proslilce. Tako je tudi Jožef Resel do dna izpil »bridko kupo« usode iznajditeljev. Resnično je bil Resel prvi, ki je dal vijak vstavi v tako zvani »mrtni les« ladje in je s tem dosegel popoln uspeh, čeprav ladijski vijak ni po njem prišel v praktično uporabo za plovbo.

Sport Šiškarji so se utrdili na II. mestu

Po hudi borbi so Hermežani premagali Marsovc s 4 : 2 (1 : 2)

Pozno popoldne so krenili včeraj prijatelji šiškarji in poljanci športne družine proti igrišču Ljubljane, kjer je bila na vrsti odločilna tekma za drugo mesto v tovarišiji najboljših. Hermežani so bili dobro razpoloženi, zakaj trdno so bili prepričani v to, da jih Mars, ki je v zaostanku za dve točki, ne bo mogel več dohiteti. Ampak Marsovc niso bili malodušni. Korajžno so prišli na zeleno igrišče, in se z dušo in telesom vživeli v igro. Kar dobro jim je šlo od rok, čeprav so zlasti v prvem polčasu zaigrali več zlatih priložnosti. Ko je v 10. min. zabil Doberlet prvi gol, je bila s tem samo kronana premoč Marsa. Novega poleta pa so dobili, ko se je kmalu potem posrečilo Zajcu in Fajonu, da sta iz hude gneče ukanila sicer budnega vratarja Šiškarjev. Prijatelj Marsa so ploskali kakor že dolgo ne; zdaj jih ni več skrbelo kdo bo tokrat odnesel poslednje točke.

Železničarji se dolgo niso znašli. Najbrž jih je presenetila požrtvovalna in lahko rečemo tudi pametna igra nasprotnika. Šele v 32. minuti se je posrečilo Roglu, da je pretkanu poslal visoko žogo, ki je splavala tik nad vratarjevimi pestmi v mrežo. Prvi polčas je potekel v znamenju Marsove premoči z izidom 2:1. Razlika bi bila kajpada še višja, če ne bi imeli Šiškarji vratarja, ki zna svojo vlogo več kot na pamet.

Kdo ve, zakaj je bilo dobro, da so Poljanci medtem, ko so počivali pod tribuno, spremenili svojo postavo? V preurejeni postavi niso bili več tako udarni kot v prvem polčasu. Kmalu je postala igra odprta in kmalu se je taktična premoč na polju nagnila na stran Hermežanov. Aljancij je izenačil v 16. minuti na 2:2. Zdaj je postala razmerje med enajstoricama posebej vroče. Igralci Marsa so izgubljali zaupanje v svoje hitre noge in bilo je kazno, da se jih poloteva malodušnost. Tudi vratar Porenta, ki je na zadnjih tekmah že kar lepo branil, je postal nesiguren. V usodnem trenutku je zapustil vrata in se takoj za tem razočaran oziral po žogi, ki je običajno v mreži. Bilo je to v 27. minuti, ko je Zupan obrnil številčni rezultat na 3:2 v prid Hermesu.

Zdaj je začel tudi Piskar v napadu popuščati, po prestopkih Slamiča pa je bilo videti, da se še komaj obvlada. Poslednjega srečanja

med Šiškarji in Poljanci ni odločila boljša tehnika, — zakaj kdaj pa kdaj smo videli nekaj zrelih Marsovih potez — pač pa hladni živci Šiškarjev. Le-ti so imeli ves čas pred očmi edino željo, da bi se kaj zabili in se tako zavarovali vse do konca, ki se je nemudoma približeval. Zadnjo besedo je imel spet Zupan, ki je še enkrat ukanil nerazpoloženega Porenta ter povišal razliko na 4:2.

Poslovilna tekma je bila mestoma prav napeta. Potekla je v glavnem korektno, za kar gre zasluga tudi sodniku g. Kosu, ki ni dopustil prevročega igranja. Pohvaliti moramo zlasti Hermesovo obrambo, ki je krepko zdržala obdobje igre, ko je bil Mars v ofenzivni premoči. Porenta na nasprotni strani bi lahko zdržal gol ali dva, v ostalem pa se je zdelo, da so Marsovc moralno klonili kmalu potem, ko so izgubili vodstvo v zadetkih.

Tako je dejansko v razpredelnici I. razreda že zdaj, ko so odigrali predzadnje kolo, vse jasno. Tekma prihajajočede nedelje med Ljubljano in Dopolavorom t. t. ne bo več spremenila vrstnega reda, ki bo ostal naslednji:

1. Ljubljana	5	5	0	0	29:6	10
2. Hermes	6	4	0	2	13:14	8
3. Mars	6	2	0	4	11:20	4
4. Tobačna	5	0	0	5	5:16	0

Mladika : Korotan 3:1 (1:0)

Na igrišču Korotana je bila včeraj drugorazredna prvenstvena tekma med starima rivaloma Mladiko in Korotanom. Če bi se slednjemu posrečilo doseči neodločen izid ali kaj podobnega, bi pomenilo to veliko senzacijo. Tako pa je Mladika zmaga precej prepričljivo z izidom 3 : 1 in si za prihodnjo sezono kot prvak II. razreda zagotovila sodelovanje v tovarišiji najboljših, kjer bo izpodrinila moštvo tobačne tovarne. Včerajšnja tekma pa ni pokazala vsega tistega, kar obe moštvi znata. Mladika je kolikor toliko zadovoljila s svojim tehničnim znanjem. Korotanem pa bi svetovali, naj se z večjo vnemo lotijo osnovnih vaj v podajanju žoge, v sprejemanju iste in v teku z usnjato igračo. Tako je dosegla Mladika od 12 možnih točk 11, za Korotan pa še ni gotovo, če se bo s svojimi 6 točkami obdržal na drugem mestu. Odločila za to bo nedeljska tekma med Zabajkom in Vičem.

Še nekaj nogometnih rezultatov z domačih igrišč. Ljubljana je imela včeraj dopoldne v gosteh vojaško reprezentanco in jo je obvladala z izidom

Pomalem se budi zanimanje tudi za lahko atletiko

V izbirnem tekmovalstvu v tekih na 100 m je zmagal nadarjeni Jereb s časom 11,9 sek. — Prvo letošnje žensko tekmovalstvo na stadionu je dalo poleg dobre znamke v skoku v višino le začetniške rezultate.

Včeraj dopoldne je bila na stadionu atletska prireditve z dvojnimi sporedom. Udeležba ni bila posebna velika, pač pa je padlo dvoje, troje rezultatov, ki pomenijo z ozirom na prejšnje prireditve letošnje sezone napredek. Največ zanimanja je bilo seveda za izbirno tekmovalstvo v teku na 100 m. Takšno tekmovalstvo, ki je v ostalih pokrajinah zelo popularno, in ima že lepo tradicijo, so organizirali pri nas prvič. Pobudo za izbirna tekmovalstva dolelejo neznanih športnikov v tekih je dal milanski športni dnevnik »Gazzetta dello Sport«, ki posveča razmahu lahke atletike veliko pozornost.

Kakor rečeno, pri nas je bil to prvi poizkus, ki ni uspel toliko po udeležbi (do konca je zdržalo samo 12 tekmovalcev), pač pa po doseženem času zmagovalca Jereba, ki je pretekel 100 m v 11,9 sek. Za atlete neznanih imen, ki se doslej niso uveljavljali na tekmah, ali ki so spadali v športnih klubih v III. razred, je to veckakor lepa znanaka.

Predtekmovalja. Prijavljene tekače so razdelili v tri skupine, ki so se borile za finale. V prvem predteku je bil vršni red naslednji: Jereb 12,2 sekunde, Galien 12,6 sek., Bežalj 13,1 sek. in Končan 13,5 sek. Drugi predtek: Kadunc 12,5 sek., So-

A.N.E.K.D.O.T.E

Neki odlični zdravnik svojega značaja je bil nekoč ponoči poklican h gospe, ki je bil njen hišni zdravnik. Gospa je bila znana kot namršljena bolnica, ki je imela na leto 336 bolezni... To pot je tožila, da jo grlo boli. Zdravnik je preiskal »bolnico« z zrcalcem in žlico, a pri najboljši volji ni mogel dognati nobene bolezni v grlu. Da pa ne bi sprico to gospe osmešil zdravniške veličine, saj je na vsak način hotela biti bolna in je strahom čakala njegove sodbje, je dejal zdravnik: »Nič posebnega, gospa, samo majhno vnetje v grlu. Vsako uro si dajte obkladek krog vratu in jutri boste že zdravi« — »že, gospod doktor, je bolestone zašepetala gospa, ali naj bo obkladek mrzel ali vroč?« — Tedaj se je zdravnik vznejevoljil, že zato, ker je moral za nič vstati ponoči, in je osorno dejal: »To je vseeno! Čez čas postane mrzli obkladek itak vroč, a vroči mrzli!«

K nekemu slavnemu zdravniku je prišla starejša gospa. Zdravnik se je udobno naslonil in po domače vprašal: »No, ljuba moja, kaj vam pa je?« Gospa pa je užaljena odgovorila: »Prosim, jaz sem soproga univerzitetnega profesorja!« — »Tako,« je skomignil zdravnik z rameni, »jako mi je žal, a to bolezen vas ne morem rešiti!«

GPU je postrelila

20.000 ruskih vojni ujetnikov

V Berlinu, v juliju. — Tistih 20.000 vojakov rdeče armade, ki so bili prišli med zimsko vojno v finksko vojni ujetništvo, po njih vrtnitvi v domovino, v sovjetsko unijo, spomladi leta 1940, v bližini Petrozavodska (v Kareliji), postrelila GPU. To strašno dejstvo je potrdil očividec, bivši rdeči vojak V. Lubimov, v najnovejši številki Vlasovega lista »Zarja«, ki pravi: »Čez dva meseca po končanih mirovnih pogajanjih leta 1940, je bil moj polk v bližini Petrozavodska. Nekega dne se je v ta kraj pripeljal dolg tovorni vlak z vojnimi ujetniki, ki so se vračali iz Finske domov. Vagone so stražile močne enice GPU. Četi našega polka je bilo ukazano, da naj obstopi vlak. Zvečer istega dne so se pripeljali še trije vlaki, polni bivših ruskih ujetnikov s Finskega. Hkrati so kolodvor zastražili številni člani GPU. Drug dan so se pripeljali nadaljnji vlaki z ruskimi ujetniki iz Finske.« Dalje pripoveduje Lubimov, kako so rdeče vojake segnali naprej v neko taborišče GPU in jih nato ponoči odgnali v gozd v bližini Petrozavodska, kjer so jih na neki jasi s strojinicami in drugim brzostrelnim orožjem postrelili. Ko je bila Lubimovu čez nekaj dni dana prilika, da je prišel na to jaso, je videl štiri velike gomile, kjer so bili pokopani bivši vojni ujetniki iz Finske. Krog in krog so bila drevesa dobesedno preluknjana s krogli.

4 : 1. Podala je povezano igro, za kar je bila tudi nagrajena z razmeroma visoko zmago. Izid tekmovalja rezervnih moštev je bil tale: Ljubljana : Mladika 3 : 1, Korotan : Vič 2 : 1, Zabajk : Mars 6 : 0. Na sporedu je bilo tudi dvoje juniorskih srečanj: Hermes : Mars 3 : 0, Vič : Tobačna t. 2 : 2.

Šterič 12,5 sek., Poljšak 12,8 sek., Krapež 13,5 sek., in Zupan 13,2 sek. Tretji predtek: Zarkič 12,4 sek., Hribar 12,7 sek. in Mozetič 13,2 sek.

Finale: Ze po izidih predtekov je bilo kazno, da se bo vršila končna borba za prvenstvo med Jerebom in Zarkičem. Reči pa moramo, da je prekosil Jereb samega sebe, ko je kot prvi pretekel letos 100 m pod 12 sekundami. Vršni red na cilju je bil tale: 1. Jereb, Hribar 11,9; 2. Zarkič, Hribar, 12; 3. Šostarič, 11. moška gimnazija, 12,4; 4. Galien, Hermes, 12,9; 5. Kadunc, Planina, 13,1. Zmagovalec Jereb je pokazal dober slog teka; njegova moč pa je se neizkoriščena in je gotovo, da se bo razvil v dobrega sprinterja, če se bo posvetil rednemu urjenju. Prva dva (Jereb in Zarkič) sta se s tem kvalificirala za tekmovalstvo med prvaki posameznih izbirnih tekov.

Dekleta na stadionu

Medtem, ko so fantje tekmovali samo v tekih na 100 m, so merila dekleta svojo preprostost in hitrost tudi v ostalih panogah lahke atletike. Tekmo-

Nadaljevanje na str. 6.

Svečanost na krovu neke velike italijanske ladje ob izročitvi odlikovanj mornarjem

Narodno gibanje, ki je zavračalo s prezirom vsako misel na asimilacijo Rusije z zapadnimi dežalami, se ni začelo niti na dvoru, niti v visokih uradniških krogih. V prvi polovici 19. stoletja so slavofili vzbudili narodno zavest in poudarjali mesijansko nalogo Rusije v svetu. Po njihovi trditvi je Rusija bila obvarovana evropskega parlamentarizma v svojo korist in v korist vsega sveta. Njen razvoj je bil popolnoma drugačen. Napake v vladavini so izhajale prav iz prenosov Petra Velikega, ki je vrnil v narodne tradicije evropsko miselnost. Vrniti se je bilo treba zopet k tem narodnim izročilom in uničiti birokratsko pregrado, ki jo je Peter Veliki zgradil med carjem in njegovim ljudstvom; nikakor pa se ni smela uvesti v Rusiji demokracija, za katero se je zavarovalo meščanstvo zahodne Evrope. Prava demokracija, ki naj bi vladala v Rusiji, naj bi se dosegla z monarhičnim sistemom, ki naj bi temeljil na neposredni zvezi med vladarjem in narodom. Ta sistem bi moral dobiti obliko »zemskega sabora«, ki naj bi bil bolj ali manj trajen.

Ta zamisel je bila zelo privlačna in si je pridobila simpatije v vseh slojih. Tudimnogo ruskih mislecev se je navduševalo zanjo. Uresničitev te zamisli pa je zadel na nepremostljivo oviro, namreč na preveliko razliko med sedanjo in prejšnjo Rusijo. Kako naj bo organiziran ta »zemski sabor«? Kako naj se zagotovi premoč pravemu narodu? Ustvarjenih je bilo več načrtov. Vsi ti načrti pa so bili zgrešeni v toliko, ker so preveč idealizirali kmeta in precejšnji vlogi, ki bi jo mogel prevzeti nasproti drugim slojem, ki so bili glede na izobrazbo in gospodarsko moč na višji stopnji. Težave so bile zelo vidne in zato se ni bilo mogoče odločiti za pravo rešitev. Preveč dobro je bila znana zgodovina Francije in odločujoči krogi so se zavedali, da bi nepreviden in neroden poskus upostaviti

v veljavo preteklost mogel imeti kot posledico podobne dogodke kot so bili v Franciji v letu 1789. Aleksander II. je proučil načrt narodnega zbora, ki mu ga je predložil Boris Melikov. Dolgo časa se mu je upiral, vendar pa je pritiskal nanj dan pred svojo nasilno smrtjo. — Drug načrt »zemskega sabora« je predložil grof Nikolaj Ignatijev Aleksandru III. Car ga je po živahnem razpravljanju pod vplivom Pobedonosceva odklonil, češ da ni mogoče preprečiti prevratnega vpliva podeželske »inteligencije« na kmečko prebivalstvo. »Ne bomo služali glasu naroda,« je ugovarjal Pobedonoscev, »ampak glas podeželskega lekarnarja, živinozdravnika in vseh tistih napol izobražencev, ki so preželi prevratnih nauk in ne sanjajo o ničemer drugem, kot o veliki revoluciji, ne da bi se niti malo zmenili za narodno korist.« Aleksander III. je sprejel to mnenje. — Pred kakršno koli preureditvijo je bilo treba pomiriti dušenje in utrditi gospodarski in politični položaj njenih najbolj zdravih slojev.

Povedali smo že, da je bila doba miru, ki je dosegel Aleksander III., zelo varljiva. Njegov naslednik je že takoj v začetku svoje vladavine začel začetek nevarne ofenzive. Prevratna miselnost je vladno hitreje napredovala kakor skromne notranje preureditve. Poleg tega pa smo videli, da je prevratno gibanje postavilo na čelo delavski sloj. Tega ni predvideval noben načrt »zemskih saborov«. Če se je v zahtevah, naslovljenih na carja, še uporabljala ta domači izraz, so se pa vsi zavedali, kako bi se ta z lahkoto mogel spremeniti v narodni zbor in ta v skupščino na federativni podlagi.

»Zemstvac« so trdila, da je treba samo nje smatrati kot prave predstavnike dežele. Vendar pa je bilo mnogo razlogov, ki so govorili drugače. Ze od konca 19. stoletja »zemstvac« niso več predstavljali toliko posestnikov, kot podeželsko »inteligencijo«, prežeto s socialistično miselnostjo. Stranko posestnikov so popolnoma obvladali podeželski zdravniki, učitelji in različni uradniki. Predvsem učitelji so predstavljali strnjeno fronto borečih se radikalov. V zadnjih 25 letih so se »zemstvac« zelo trudila, da se s čudovito naglico povečalo število šol in lahko se je računalo, da bi bila s takim razvojem v kakih dvajsetih letih vsaj v evropski Rusiji nepismenost popolnoma odpravljena. Toda obenem z izobrazbo je učiteljstvo širilo med narodom prevratno miselnost, kajti velik del učiteljstva je bil članen v skrajne stranke in so se ga posluževale v propagandne namene. Od časa do časa je vlada poskušala poseči v to prevratno delovanje. Vsak tak poskus pa je bil ožigasan kot težnja

za omejevanje kulturnega napredka naroda. Za časa Aleksandra III. je vlada poskušala ustanoviti večje število župnijskih šol, ki naj bi nudile narodu izobrazbo, ki bi sicer po kulturni stopnji ne dosegale ostalih, a ki bi bile mnogo boljše z нравnega in verskega vidika. Ta poskus pa je propadel zaradi brezbrzičnosti duhovnikov, ki niso bili sposobni, da bi izvedli to nalogo, ki jim jo je vlada poverila. Tudi je bil obstoj teh šol ogrožen, ker je vzdrževanje bilo odvisno od že preobremenjenega državnega proračuna; »zemstvac« pa so imela mnogo več sredstev. Tako se je polagoma ustvarjal položaj, ki je opozitiji dajal možnost, da je dobila v svoje roke vsa sredstva, ki bi mogla vplivati na narod.

Vse to razlaga so potrebne, da moremo razumeti oklevanje vlade ob raznih preureditvenih načrtih. Preveč pogostokrat so carja in njegove svetovalce predstavljali kot nesposobne ljudi, ki so se krčevito oklepali oblasti. Dejansko pa je položaj bil silno težaven za tiste, ki so hoteli obvarovati deželo premočnih sunkov.

Če bi ustavna reforma dosegla parlamentarni režim, je bilo jasno, da bi oblast prešla v roko intelektualnemu proletariatu in novemu meščanstvu, ki se je zvezala z njim. — Skrajna levica in stranke se je naslonila na delavski sloj, ki se je komaj začel razvijati in ki so jo vodili agitatorji, ki se niso borili za narodne koristi, ampak za marksistično internacionalo. V vsakem primeru bi meščanstvo nadvladalo kmeta. Za krinko demokracije bi bilo treba žrtvovati ne samo veleposelnike, ampak vse kmečko ljudstvo žrtvovati malomeščanstvu in delavskemu sloju. Kmečko ljudstvo pa ni predstavljalo samo velikansko večino naroda, pač pa je bilo v očeh narodne stranke tudi edini čuvaj stoletnih narodnih izročil, pravega narodnega duha in najlepših kreposti. Prevladovalo je splošno mnenje, da je treba kmečko ljudstvo pred intelektualci, ki so bili prepojeni z nauki iz zapadne Evrope, obvarovati. Govorilo se je, da je bilo kmečko ljudstvo že dolga stoletja žrtvovano in prepuščeno izkoriščevanju višjih slojev. Kljub vsemu je ohranilo svojo lojalnost do vladarja, ki je živ simbol domovine. Zdaj, ko je kmet dobil svoje državljanske pravice, se morata kmet in vladar naslanjati drug na drugega za nadaljevanje velikega narodnega dela. Carska vlada je znala popraviti strašno krivico tlačanstva, zato bo znala tudi ustvariti položaj, ki bo omogočil gospodarski in socialni razvoj podeželja. Na teh temeljih naj bi Rusija nadaljevala svojo pot proti veličastni bodočnosti.

Dolina molka

J. Oliver Curwood 24

Kljub naštetim lastnostim dvestoštirideset funtov težkega telesa so bili njegovi možgani tisto, kar je navdajalo ljudi z boječim spoštovanjem. Dirty Fingers je bil učen kot advokat; bil je tem krejem primeren odvetnik, sodnik v gozdovih, pravni strokovnjak v pustini in ob reki. Kot da bi bili zapisani v njegovih možganih, je poznal vse zakone, vse običaje, vso tradicijo severa še dvesto let nazaj, kljub temu, da ni imel knjig. Nikoli ni nastopil pred sodniki kakor drugi odvetniki in tega so bili nekateri odvetniki v Edmontonu prav veseli, kajti če bi on res nastopal, bi se resno bali njegove konkurence.

Njegovo stebrišče je bilo svetišče pravosodja. Sedeč v svojem naslonjaču in z rokami prekrizanimi na trebuhu je od jutra do večera dajal svoja mnenja in svoje nasvete. Včasih je ure in ure molčal in edina družba mu je bil pes, velik, debel in len pes, ki je vedno dremal pri njegovih nogah.

Prvi, ki je naslednje jutro prišel obiskat Kenta v celico, je bil oče Layonne. Uro pozneje je oče Layonne stopal proti slavnemu Fingersovemu stebrišču. Dirty Fingers je — morda prvič po mnogih letih — pokazal, da ga je nepričakovani obisk razveselil. Razvnel se mu je jezik in oba moža sta na dolgo in široko govorila o stvarih, ki so jih drugi ljudje komaj poznali. Oče Layonne ni prišel k Fingersu slučajno, ampak radi gotove zadeve.

Ko je Dirty Fingers zvedel za kaj gre, je žalostno odkimal, pritisnil roke še bolj na trebuh in izjavil, da ne bo mogel obiskati Kenta. On ni imel navade obiskovati svoje stranke, ki so se zato morale same potruditi k njemu, kajti njemu ni hoja prav nič ugajala. Treba bi bilo prehoditi tretjino ali včasih tudi celo polovico milje in to je bilo nekaj strašnega. Če bi mogli privedi Kenta k njemu...

Med tem časom je Kent v celici čakal. Udobno je mogel slišati glasove tistih, ki so govorili v Keststjevi pisarni, ko so bila njena vrata odprta. Ugotoviti je mogel, da je prišel Keststy šele po tem, ko je oče Layonne že bil odšel s svojim naročilom k Fingersu. Spomnil se je, da je Keststy prišel navadno eno uro prej v pisarno: ni se potrudil premišljevati, zakaj se je nadzornik zakasnil in se je omejil na ugotovitve, da je po nadzornikovem prihodu nastalo živahnije gibanje med pisarno in svetom izven vojašnice. Enkrat je bil prepričan, da sliši Cardiganov, nato pa Mercerjev glas. Nasmehnil se je: prav gotovo se je zmotil vsaj glede strežnikovega glasu, kajti ta gotovo še nekaj dni ne bo mogel govoriti. Veselilo ga je, da je bil položaj treh celic takšen, da je bil skrit pred očmi radovednih obiskovalcev; tudi je bil zadovoljen, da ta čas ni bilo drugih jetnikov. Za noč, ki mu je dozoreval v glavi, je bila samota bistvena sestavina, prav tako kot sodelovanje Aleksandra Tapperja Fingersa.

Z veliko skrbjo je torej pričakoval povratek očeta Layonnea, skušajoč razločevati šum korakov, ki so se bližali celici. Kaj pa, če mu večerajšnji domislek ne bo prinesel začelenege uspeha? ... Kaj če Fingers ne bo hotel sodelovati? ... Skomizgnil je z rameni. Če ga bo Fingers pu-

stil na cedilu, potem bo vse izgubljeno. Podvreči se bo moral jurju. Če pa Fingers sprejme... no, v tem primeru bosta premagana i Keststy i divizija N!

Več kot desetkrat je slišal odpiranje in zapiranje oddaljenih vrat. Zopet so se odprla, toda sedaj je zaslislal šum, radi katerega je zadovoljno vzkliknil. Dirty Fingers je radi svoje rejenosti in pomanjkanja gibanja bil nadušen in naporno delovanje njegovih pljuč je javilo Kentu njegovo prihod. Tudi psa je mučila ista hiba; kadar sta gospor in pes hodila, sta vedno tekmovala v sopihanju.

»Hvala Bogu, da imava kratko sapo« — je navadno govoril Dirty Fingers. — »Če bi midva imela več sape, bi dalj hodila, a hoditi se mi res ne ljubi.«

Za Fingersom je šel pes, nato pa oče Layonne in stražnik Pelly. Ta je odprl vrata celice in jih zaprl, potem ko sta vstopila Dirty Fingers in pes. Misijonar je pokimal z glavo in pogledal Kenta z vzpodbujajočim pogledom ter se s stražnikom vrnil v pisarno. Fingers si je sopihajoč otrl z robcem pot s čela in njegov pes Togs je sopihal, kot da bo vsak hip omagal.

»Težavna pot« — je vzdihnil Fingers. Usedel se je ter se hladil z mahanjem klobuka. Oriak je kljub navidezni malomarnosti skrival zanimanje, ki ni moglo uiti Kentovemu očesu. Gotovo mu je oče Layonne moral namigniti kaj več o Kentovemu načrtu, da bi laže zvalil Fingersa na tako »težavno« pot. Mladenč se je usedel na rob postelje in se nasmehnil.

»Niste bili vedno takšni, kajne, Fingers?« — je rekel. Njegov glas je bil tih in resen. — »Pred dvajsetimi leti ne bi tako sopihali, tudi če bi te kli-

po strmini navzgor. Eh, v dvajsetih letih se skoro vedno marsikaj izpremenilo.«

»Da, včasih« — je vzdihnil Fingers. »Pred dvajsetimi leti ste bili zelo delaven človek in pogumen bojevnik.«

Kentu se je zdelo, da se je Fingersov obraz rahlo pobarval z rdečico.

»Da, pogumen bojevnik« — je nadaljeval Kent. — »V tistih časih lova za zlatom je bilo mnogo takšnih ljudi. Na svojih potovanjih sem slišal na stotine zgodb iz tistega časa in mnoge izmed njih so mi še sedaj živo v spominu. Ti ljudje se res niso bali smrti. Vi, Fingers, ste bili eden izmed njih. Neko zimo sem slišal vašo zgodbo. Zadržal sem jo zase, ker gotovo niste želeli, da bi se izvedela, sicer bi jo že vi sami komu povedali. Zelen sem, da pridete sem, ker hočem govoriti o svojem položaju. Saj veste, kaj imam na izbiri: vrvi ali ječo; razumete tudi, da se človek v takšnem položaju obrača na svoje prijatelje. Jaz sicer nimam več prijateljev, razen očeta Layonnea... Nikar ne mislite, Fingers, da se hočem vmešavati v vaše skrivnosti; Bog ve, da tega res nečem vmešavati v vaše skrivnosti; Bog ve, da tega res vendar moram govoriti z vami o neki zgodbi, ki se je pripetila pred dolgimi leti. Gotovo niste pozabili in nikoli ne boste mogli pozabiti Bena Tatmana, kajne?«

Brž ko je Kent izgovoril to ime, ime, ki ga Fingers že približno četrto stoletja ni slišal, se je zdelo, da je nenavadna moč poživila to veliko in leno orjakovo telo. Zganil se je, kakor da ga je zadel električni udarec. Stisnil je pesti, nehal sopihati in vprašal z glasom, ki ni bil podoben njegovemu:

»Slišali ste govoriti... o Benu Tatmanu?«

SPORT

Nadaljevanje s strani 5.

vanja so se udeležile samo članice športnih druženj Hermesa in Tobačne tovarne. Med njimi je bilo največ začetnic, katerim se pozna pomanjkljivost v eplošnem obvladanju tetesa. Pri skokih v daljino ni bilo videti niti enega dobrega odrija, pri tekih pa je bil korak še kratek in zadržan. Potrebno bo, da se bodo dekleta posvetila resnejšemu in trajnejšemu urjenju, in le tedaj bodo dosegla uspehe, ki bodo odgovarjali izročilu naše ženske atletike. Zlasti se bodo morale posvetiti teku, ki pomeni podlago ne samo za različne proge, temveč tudi za lahkoatletске skoke.

Pohvaliti pa moramo Pavlo Sedejevo, ki se je kolikor toliko izkazala v skoku v višino. Ni se sicer približala znankam, ki so jih postavljala nekdo dekleta na dvobojih med Ilirijo in Ateno, vendar kaže rezultat 1,36 m, da se je na tekmovalje resno pripravljala. Izidi v posameznih panogah so bili naslednji:

Skok v višino: 1. Sedej Pavla, Hermes, 1,36 m. Imela je samo eno tovarišico, ki ji je delala družbo, je pa že pri višini enega metra obnemogla.

Krogla: 1. Kobav Sanda, Hermes, 7,12 m. Tek na 100 m: 1. Kien Jožica, Hermes, 16,2 sekunde; 2. Zaje Ivanka, Tobačna, 17,3; 3. Džuraškovič, Tobačna, 18,6.

Tek na 60 m: 1. Sedej, Hermes, 9,2 sek.; Jazbinšek, Hermes, 9,3 sek.; 3. Kobav, Hermes, 9,3 sek.

Skok v daljino: 1. Sedej 3,84 m; 2. Jazbinšek 3,81 m; 3. Kobav 3,78 m (vse tri članice Hermesa).

Sportni drobiž

Skupni trening ljubljanskih atletov. Lahkoatletska zveza sporoča, da bosta v teku tega tedna dva skupna treninga atletov in atletinj pod vodstvom zveznega učitelja. Trening za ženske bo 6. julija od 16.30 do 19.30, za moške pa 7. julija ob istih urah, obakrat na igrišču Hermesa. Zveza vabi vse članke podrejenih druženj, da se udeležijo napovedanega treninga, dobrodošli pa bodo tudi tehnični referenti in odborniki lahkoatletskih sekcij.

O tekaču Lanziju čitamo, da je dobil zaradi nešportnih prestopkov prepoved nastopanja za tri tedne.

Nizozemski sprinterji so vedno hitrejši. Pretekli teden smo poročali o izvrstnih časih, ki so jih dosegli tekači na 100 m; zdaj pa poročajo, da je postavil Osendarp na prireditvi v Amsterdamu že znamko 10,5 sek., kar mu daje spričevalo trenutno najhitrejšega tekača v Evropi. Drugi je bil Zwaan z 10,7, tretji pa Berger z 10,8 sek.

Nizozemska atletinja Blankersova se je povzpela v kratkem času med najzmogljivejše tekmovalke na svetu. Pisali smo že, da je preskočila v višino 1,71 m, in da je postavila tudi dobre čase v teku na 100 m. Na zadnji prireditvi v Rotterdamu se je preizkusila tudi v skoku v daljino in zmagala z lepo mero 5,73 m. Ob isti priložnosti je pretekla 200 m v 24,5 sek. in postavila s tem nov nizozemski ženski rekord.

Nov švedski rekord v jadrnanju na dolge proge. V okvirju jadrnalne prireditve v Allebergu na Švedskem je postavil inž. Gunnar Kalbom nov državni rekord v jadrnanju na daljavo, ko je »prevozil« 134 km dolgo progo.

Kra, četrta umetna žila med morji

Velike koristi, ki bi jih Japonci imeli od izvedbe tega velikopoteznega načrta, za katerega je dal pobudo Francoz Lesseps

Na svetu so zdaj trije veliki plovni prekipi. Suez, Panama in Kiel, — beremo v turinski »Stampi«. Izdelali pa so tudi že načrte za četrti veliki plovni prekip in vse kaže, da se bodo dela v kratkem začela. To bo prekip Kra na Malajskem polotoku. Na najožjem mestu je ta polotok, ki se vleče od Birmanije pa do sredine otoka Sumatra, najozži (10 stopinj severne zemljepisne širine), širok komaj kakšnih 40 km in loči Siamski zaliv od Indijskega oceana. Svet je to ob obeh straneh gričevnat, v sredini pa je nižavje. Zato ne bi bilo preveč težko ta jezik kopne zemlje prekopati. Prekip Kra, kakor ga že zdaj imenujejo, bo velikega pomena za vso pomorsko plovo v jugo-vzhodni Aziji, saj bo a njim pot iz Indijskega oceana v Siamski zaliv in od tam dalje v tihomorske vode zelo skrajšana.

Leta 1883. je Lesseps, Francoz, ki je naredil načrte tudi za Sueski prekip, pretehtaval možnost, da se na najožjem mestu prekoplje tudi Malajski polotok. Že tedaj so spoznavali, kako velikega pomena bi bil ta novi prekip za vso pomorsko plovo v Južni in Vzhodni Aziji. Res bi se ves pomorski promet, ki gre iz Evrope v Vzhodno Azijo mimo Singapurja, zelo okoristil s trefkopom Kra. Singapur leži na drugi stopinji severne zemljepisne širine, mesto, kjer bi bil izpeljan omenjeni prekip, pa na 10. stopinji severne širine. Kar celih 8 stopinj poti bi bilo ladjam prihranjene. Francoska komisija, ki jo je vodil Lesseps, se je podala na kraj sam, da tudi geološko prouči to ozemlje. Angleška vlada pa se je tedaj ustrašila, da bi Singapur, ta njihova gospodarska trdnjava, izgubil vso veljavo in stopil praveč v ozadije, ter je zato brž posredovala pri siamski vladi v tem smislu, naj vendar prepriči izvedbo omenjenega francoskega načrta. To se je Angležem tudi posrečilo, saj so imeli tedaj zavezniško pogodbo s Siamom.

Ker je London mislil, da ima samo on pravico graditi pomorske prekope in da zato tudi prekipa Kra ne sme zgraditi nihče drugi ko le Angleži, je sklenil leta 1897. s siamsko vlado sporazum, po katerem bi smeli edino Angleži prekopati Malajski polotok. In res je bilo tudi sklenjeno, da ga bodo. Vendar pa so to misel kmalu opustili, spet samo iz razloga, da bi Singapur bil preveč prizadet.

Leta 1922, potem ko so na washingtonski konferenci prilili japoncem v njihovo čašo pelina, ker jim niso priznali enakopravnosti na morju, se je rodil prvi japonski načrt glede omenjenega prekopa. Dolgo so potekala pogajanja med japonsko finančno družbo Mitsui in najvplivnejšimi zastopniki siamskega javnega življenja. Šele meseca maja 1934. je državni tajnik Luang Bradit Manudharm iz siamskega notranjega ministrstva s pogodbo dovolil japonskim tvrdkam, da vmejo zgraditi prekip Kra, čigar dela bi se morala končati do leta 1940. Ustanovljene so bile tovarne za cement in za izdelovanje posebnih strojev. Denarno so jih podprli Japonci. Istočasno so inženjerji iz Tokia začeli izdelovati načrte za zgraditev velike avtomobilke

ceste. Toda angleška politika, ki je bila budno na straži, je brž dosegla pri vladi v Bangkoku, to se pravi pri siamski vladi, da so tudi tokrat morali Japonci svoje načrte opustiti, ker so im Siamci pod vplivom Angležev naenkrat začeli nasprotovati.

Gotovo je, da bi z novim prekopom Kra dobil Singapur zelo hud udarec. Na svoji pomembnosti bi mnogo izgubil. Koristi, ki bi jih dajal prekip Kra, pa bi bile predvsem te-le:

1. Skrajšala bi se pomorska pot med Vzhodno Azijo in Evropo.
2. Japonska moč v Indijskem oceanu bi se precej povečala.
3. V primeru, da bi Angleži in Amerikanci s kakšno ponovno ofenzivo spet zavzeli Shonan (prejšnji Singapur), bi Japoncem še vedno preostala dosti kraja in v političnem oziru doka; pomembnejša pot, po kateri bi lahko ogrozili Indijo in gospodovali nad Indijskim oceanom.

Naročajte »Slovenca«!

Pri nekem samoupravnem zavodu v Ljubljani se odda službeno mesto

prevajalke in tolmačninje italijanskega jezika

Zahteva se popolno znanje italijanskega jezika v govoru in pisavi. Prednost imajo one, ki so večša stenografije in strojepisja.

Starost največ do 40 let. Prošnje, katerim je priložiti vsa potrebna dokazila (o rojstvu, pristojnosti in študijah), je vložiti do 10. julija t. l. na upravo lista pod značko »Italijansčina«.

4509

Za vedno nas je zapustil v 61. letu starosti naš ljubljani soprog, oče, brat, stric, tast in svak, gospod

Boncelj Ivan

zvaničnik drž. žel. v pokoju

Pogreb drugega pokojnika bo v torek, dne 6. julija 1943, ob pol 3. uri popoldne v Zal. kapelice sv. Jožefa, na pokopališču k Sv. Križu, Ljubljana, dne 4. julija 1943.

Zaluzioči: MARIJA, soproga; BETKA por. FRANZOT, hči — in ostalo sorodstvo.

Domačija v cvetju

Tomaz Poklukar

22

»Ti moj ljubi fant, ničesar mi nisi povedal!«

»Kaj bi ti pravil; sem vedel, da te bo veselilo!«

Letalo ni bilo posebno veliko. Imelo je prostora za največ osem potnikov. Ko so odnesli lestvico, se je Majdi zdelo, kakor da so porušili most, ki ju veže z zemljo. Opijela se je močve roke in je v prijetnem strahu čakala, kaj se bo zgodilo.

Tedaj se je zasakal propeler. Letalec je premikal vzvode, zunaj pa se je začela šibiti trava, kakor da bi jo polegal vihar. Z rahlim sunkom so se začeli pomikati po prostranem travniku. Propeler se je spremenil v prozoren koloobar; vlek je vedno hitreje dokler ni potegnil brzečega bremena v prazen prostor.

Obema je zaigralo pod prsmi, kakor da bi se zibala na velikanski gugalnici.

»Čutiš, kako potiska sedež navzgor?«

»Glej, zdaj smo že nad drevjem!«

»In nad strelhami!«

»Kako lepo! Kako lepo!«

Matevž sedi pri oknu. Z licem se naslanja na steklo in zre v prepad. Polasča se ga razpoloženje, da bi vri-

skal. Zdaj se mu zdi, da deli zmago-slavje z desetimi znanstveniki, ki so izumili to brucečo stvar, nosečo te vedno višje. Bele ceste na zemlji postajajo podobne ozkim stezicam, hiše drobnim igračam, potoki in reke pa modrikastim žilam, ki se pretakajo po zemeljski skorji.

Kdaj pa kdaj se letalo igraje zaziblje. Zelena Sinjska dolina ostaja daleč zaden, in zdaj se približujejo skalnatim grebenu. Z višine so videti naravnost stranski.

Nekaj dežnih kapljic se razpljusne na oknu.

Dež!

Kmalu so vsa »stekla mokna, kajti začelo je liti; ploha pa je trajala samo kratek čas. Letalo se še vedno vzpenja in zdi se, da postaja nagajivo. Tu pa tam zdrkne navzdol; za hip je kazno, da se bo sesedlo. Morda je splavalo v redkejšo zračno plast ali pa se je vdalo vetru, ki divja z vseh strani.

Majda je zamižala in se še tesneje oklenila Matevža. Ta jo je držal kakor otroka, ki se boji. Želel si je samo vedrejšega vremena, da bi se nagledal sveta, za katerega ne ve, če ga bo še kdaj videl.

Nekje na obzorju je žvignila rdeča kača. Bil je prizor, kakor da bi se za hip pretrgalo sivo ozračje in pokazalo razpoko, skozi katero se je zablsikal ognjeni svet. Groma ni bilo slišati; brnenje stroja je bilo preglasno.

»Glej, zdaj smo že visoko nad Triglavom!« je vzkliknil Matevž ves navdušen.

Letalo splava v oblake. Nekaj časa se vzpenja skozi belo gmoto. Kazalec na višinomeru se pomika vedno naprej, zdaj, zdaj bo pokazal višino štiri tisoč metrov.

»Glej, oblake režemo, in vedno višje se vzpenjamo,« pripoveduje Matevž v svoji radosti.

Ona pa ga ne razume in je tudi ne bi veselilo vedeti, da so se povzpeli v tako strahotno višino. Misel, da se lahko zgodi zdaj, zdaj nesreča, jo je začela težiti. Prešibko se ji zdi letalo za neizprosno igro z naravo.

Majda zre v letalca, da bi videla, če je v skrbeh, če je tudi on postal negotov. Ne, ta je čisto miren in drži krnilo ravnodušno, kakor da bi se dolgočasilo. To jo kolikor toliko pomirja. Vendar še vedno premišljuje o žaloigran, ki so se zgodile med nebom in zemljo, čeprav si prizadeva, da bi mislila na kaj drugega.

Kako žalostno bi bilo strmoglaviti v prepad ravno zdaj, ko je začela z novim življenjem! Ah, kako si želi, da bi bila spet doma pod varnim materinim okriljem! Pripovedovala bi ji o sončnih dnevih na morju in o stra-

hu, ki ga je doživela, ko je sedela v letalu. Na svojo mater misli, ne pa na Matevža. Nenadno se je polasti domotožje po varnosti domačega ognjišča.

In zdaj so splavali v neskončno svetlobo. Predrl so oblake, in glejte, glejte, že jadrado nad njimi! Prej so trgali megleno gmoto z bliskovito naglico, zdaj pa švigajo nad njo kakor da so jo premagali.

Matevž je presunilo, ko je zagledal bleščeče se sonce na jasnem nebu; razkošno je bilo neomadeževano svetlobo na bele oblake tam spodaj. Toda, oblaki niso bili samo beli; svetili so se kakor triglavska snežišča o veliki noči. Bili so podobni mehki, zelo nežni volni, bolj srebrni ko beli.

Postalo je tako svetlo, da je bilo veliko preveč svetlobe za občutljive človeške oči. Letalec si je nataknil črne naočnike. Tako je storilo tudi dvoje, troje izkušnih potnikov.

Premočena krila letala so bila ovita s tankim slojem slane. Zdelo se je, da je srebrni pišč obstal, in da se vali samo še gmota oblakov pod njim. Samo kratek čas je trajala optična prevara; zdrveli so naprej nad oblake, ki imajo tu pa tam luknje. Skozi ozke nebesne line se za hip pokaže zemlja. Kako prija očem, ki se solzijo zaradi preobilne svetlobe, kako prija srcu, ki je že v teh kratkih minutah začutilo domotožje po ljubi zemelji! Zdalj šele prav čutita, kako neizmerno visoko sta se povzpela. Hiše tam spodaj

so podobne točkam, polja in ceste pa pisani pajkovi mreži.

Vedno več zemlje je videti. Že letijo nad dolino, skozi katero se vije ozka reka, potem nad gorskimi grebeni s pastirskimi stajami in skalnatimi soteskami. Polagoma se začnejo letalo spuščati, kajti približuje se svet, nad katerim je bilo nebu že od jutra vedro. Spet ju ščegeta okrog želodca, ko se kazalec na višinomeru pomika navzdol.

Majde se loteva slabost, staremu športniku Matevžu pa občutek padanja samo prija. Igra ga spominja na oni dan na Lipanci, ko je smučal kakor še nikoli, in ko je v dobrih sto sekundah zdrknil tri sto metrov globoko. Da, takrat je premagal Janca in se mu oddolžil za poraz na zimskem slavinu v Podutiku!

Zemlja se je približala. Spet sta lahko razločila pastirja pri čredah, kmetice v belih oblekah na polju, vzove na cesti in osamljene popotnike, ki so lezli počasi kakor polži.

V daljši so se prikazali obrisi Save. Tam so bila sveža polja, na katerih so se prevale svetlo zelene barve. Orjaški topoli, o katerih pravijo, da štrlijo v nebo, so bili, gledani z letala, podobni pritlikavcem. Vse, kar koli si je pozeležo oko, je lahko zagledalo na zemlji: vasi, ceste, drevojede, vinograde, preproge koruze, detelje ali prebrane prsti, mlino ob vodi, močvirja, pašnike, gozdove, hribe in doline.